

Vlaams
Parlement

vergadering **C24 – WEL2**
zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebeleid

van 15 oktober 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over het eerste rapport met de sociale statistiek over de drinkwaterlevering - 2105 (2012-2013)	5
Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over zorg en onderwijs voor jonge kinderen uit kansarme milieus - 30 (2013-2014)	8
Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de stijgende kinderarmoede en het Kinderarmoedefonds - 31 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Lies Jans tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over een fonds ter bestrijding van kinderarmoede - 40 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de besteding van de middelen van het Kinderarmoedefonds - 131 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Lies Jans tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over leerlingen met een lege maag op school - 151 (2013-2014)	11
Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de toepassing van de darmkankerscreening in Brussel - 2075 (2012-2013)	17
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de financiële vooruitzichten voor de Vlaamse zorgverzekering - 104 (2013-2014)	20
Vraag om uitleg van mevrouw Griet Coppé tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over palliatieve zorg in woonzorgcentra - 108 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Mia De Vits tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het niet of te laat doorverwijzen van terminale patiënten naar de palliatieve zorg - 115 (2013-2014)	24

Vraag om uitleg van mevrouw Mia De Vits tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het toenemend drugs- en alcoholgebruik bij ouderen - 139 (2013-2014)	28
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de eisen voor een volwaardig sociaal statuut voor onthaalouders - 134 (2013-2014)	
Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de invoering van een volwaardig werknemersstatuut voor onthaalouders - 201 (2013-2014)	32
Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de studie over zorgverwachtingen en zorgpatronen in Vlaanderen - 144 (2013-2014)	40

■

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over het eerste rapport met de sociale statistiek over de drinkwaterlevering - 2105 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Voorzitter, minister, collega's, het eerste rapport met de statistieken over de toepassing algemeen waterverkoopreglement van 2012 is afgewerkt en gepubliceerd. Voor de eerste maal hebben we net zoals bij gas en elektriciteit meer duidelijkheid en zicht op de stand van zaken met betrekking tot de betaalbaarheid van water. Water lijkt heel evident, maar de cijfers liegen er jammer genoeg niet om.

In 2012 werden 5074 gezinnen afgesloten van het openbaar waterdistributienetwerk. Het aantal aanvragen tot afsluiting bij de lokale adviescommissie (LAC) door de exploitanten neemt trouwens schrikbarend toe. In 2008 spraken we nog van 4981 aanvragen; in 2012 zijn er meer dan 23.000 aanvragen tot afsluiting. Tussen de aanvraag en de werkelijke afsluiting zit nog een groot verschil, maar ook het aantal effectieve afsluitingen groeit exponentieel en onevenredig in vergelijking met het aantal aanvragen.

Als we spreken over een afsluiting, hebben we al een heel parcours bewandeld. De beste indicatoren die verwijzen naar armoede binnen deze statistieken, schuilen in de aanvragen tot uitstel van betaling en het aantal ingebrekestellingen. Meer dan 65.000 gezinnen vragen uitstel van betaling aan. Dat is 2,5 procent van het totale aantal huishoudens. Maar het aantal ingebrekestellingen is eigenlijk nog veel frappanter. Daar spreken we over maar liefst 201.195 huishoudelijke klanten die minstens één ingebrekestelling in de bus krijgen: een volle 8 procent. Bijna 33.000 huishoudens hanteren een afbetalingsplan voor het meest essentiële product in een gezin: water.

Daarnaast stel ik vast dat er bijzonder veel willekeur is in wie wel of niet afsluit en wanneer men dat doet. De Intercommunale Watermaatschappij (IWM) sluit niemand af, bij de Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening (TMVW) sluit men enkel klanten af in de categorie 'klaarblijkelijke onwil'. Ook bij het heraansluiten zijn er grote verschillen. Bij De Watergroep wordt 85 procent opnieuw aangesloten, bij de Antwerpse Waterwerken (AWW) en de TMVW wordt respectievelijk 9 en 23 procent opnieuw aangesloten. Dat suggereert dat de verschillende watermaatschappijen andere regels en voorwaarden hanteren voor het aan- en afsluiten van hun klanten. Dergelijke willekeur zou toch niet mogen.

Minister, wat zijn uw bevindingen over dit rapport en welke acties gaat u ondernemen in het kader van uw armoedebeleid? Hoe komt het dat er zo'n willekeur is of kan zijn tussen de verschillende watermaatschappijen? Welke stappen moeten we ondernemen om een gelijkvormig beleid binnen de verschillende watermaatschappijen te krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Ik wil me graag aansluiten bij de terechte vragen en bekommernissen zoals geformuleerd door de heer Gysbrechts. De waterrekening wordt voor veel mensen in Vlaanderen bijna onbetaalbaar, zeker voor mensen die het financieel bijzonder moeilijk hebben.

De heer Gysbrechts heeft enkele cijfers aangehaald, waaruit de problematiek heel duidelijk blijkt, al wil ik één cijfer relativeren. Dat is het cijfer van de ingebrekestellingen. Als ik dit bekijk vanuit het standpunt van de professionele ervaring, blijkt dat heel veel mensen de factuur even laten liggen en niet geneigd zijn om tot onmiddellijke betaling over te gaan. Daardoor moeten we het bedrag van de ingebrekestellingen een beetje relativeren, want het

gaat niet altijd over mensen die in armoede leven of die het financieel moeilijk hebben. Alle andere cijfers treed ik bij.

Minister, wat me bijzonder stoort, is het feit dat in het kleine Vlaanderen nog altijd andere regels, voorwaarden en criteria door de watermaatschappijen worden gehanteerd. Ik dring erop aan – ik spreek u niet aan op uw verantwoordelijkheid, want het is uw bevoegdheid niet – dat u bij de watermaatschappijen en bij de bevoegde ministers de nodige inspanningen doet om dezelfde regels en criteria te laten hanteren in heel Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Het is een heel belangrijke invalshoek die hier wordt aangekaart. Voedsel en water zijn echt wel primaire behoeften van de mensen. Als daarover problemen ontstaan, moeten we goed nadenken hoe we die kunnen oplossen. Mevrouw Dillen haalde aan dat het af en toe ook gaat over mensen die hun rekeningen even laten liggen, soms met een reden, soms niet. Het toont wel aan dat budgetbeheer en budgetbegeleiding essentieel is om ook die mensen te begeleiden.

Ik heb zelf ook eens de regelgeving opgezocht. Ik vind het bizar dat er zomaar willekeur mogelijk is. Als ik het goed begrijp, is er dit voorjaar nog een aanpassing van de regelgeving geweest. Ik citeer: “Een afsluiting is een zeer ingrijpende maatregel. Wanneer deze effectief wordt uitgevoerd, is het van belang dat dit op een sociaal aanvaardbare wijze verloopt. In het ontwerp van regeling wordt dan ook verankerd dat de waterleverancier, in geval van afsluiting, specifieke door de Vlaamse Regering vastgelegde procedures moet respecteren.” Dat staat te lezen in de memorie van toelichting bij de wijziging van het decreet van 1996. Het toont aan dat er wel degelijk procedures moeten zijn om willekeur te vermijden.

Minister, wordt dit dan niet nageleefd? In welke mate is er opvolging van die procedures? U bent zelf niet bevoegd maar u bent coördinerend minister van Armoedebestrijding. Ik vind het een belangrijk punt voor overleg met de andere ministers.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Voorzitter, minister, collega's, ik ben blij dat er hier een groot draagvlak is voor de overtuiging dat water een grondrecht is. Ik hoop dan ook dat er in de federale Commissie voor de Institutionele Aangelegenheden over de partijgrenzen heen een groot draagvlak zal zijn voor mijn voorstel tot herziening van artikel 23 van de Grondwet om water en energie toe te voegen als sociale grondrechten.

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: Voorzitter, minister, collega's, ik ben het eens met mevrouw Franssen. De toegang tot drinkbaar water is voor mij een basisvoorziening die iedere mens nodig heeft om een menswaardig bestaan te kunnen leiden.

Met dit rapport over de drinkwaterstatistieken hebben we voor de eerste keer een betrouwbare inschatting van wat die problematiek in Vlaanderen betekent. Op zich is het al een goede stap vooruit dat we het probleem kunnen benoemen en becijferen.

De cijfers zelf zijn niet zo positief. Het aantal aangevraagde uitstel tot betaling (65.713) en afbetalingsplannen (33.777) is verontrustend. Watermaatschappijen zitten in een meerefficiëntietraject en zetten steeds vaker de stap om een afsluiting van de drinkwatervoorziening aan te vragen. Op basis van deze eerste statistiek moeten we ons nog niet laten verleiden om uitspraken te doen over trends en evoluties, maar toch durf ik te zeggen dat armoede zich verder manifesteert en dat voor sommige gezinnen zelfs de meest primaire basisbehoeften niet zijn gegarandeerd.

Mevrouw Dillen verwees er al naar: ik probeer het armoedebeleid van de Vlaamse Regering te coördineren. We hebben gekozen voor een inclusief beleid. Mijn collega-minister Joke Schauvliege zette de voorbije legislatuur binnen haar bevoegdheden sterk in op de sociale

bescherming van de klant in deze materie. Daartoe werkte ze een meersporenbeleid uit dat onder meer focust op sociale openbaredienstverplichtingen voor water en het herzien van de regelgeving rond het afsluiten van drinkwater. De bescherming die wordt uitgewerkt, geldt voor alle klanten, maar sociaal kwetsbare groepen worden financieel, technisch en op het vlak van dienstverlening bijkomend ondersteund.

Met de invoering van het Algemeen Waterverkoopreglement in 2011 en de recente wijziging van het Drinkwaterdecreet zijn hier belangrijke stappen vooruit gezet. Via het verticaal permanent armoedeoverleg binnen de Vlaamse Regering en de samenwerking met de armoedeverenigingen is zowel bij het voorbereiden en het uittekenen van het beleid als bij de bekendmaking hiervan een beroep gedaan op de expertise van mensen in armoede.

De wijziging van de regelgeving is recent, de uitvoeringsbesluiten moeten nog verder vorm krijgen. Minister Schauvliege is er volop mee bezig. Als u nog concrete suggesties of vragen hebt, dan zou ik u aanraden om het ook met haar op te nemen. Ik wil haar ook oprecht danken omdat het de eerste keer is dat er bij de voorzieningen voor water regelgevend wordt opgetreden en de sociale dienstverplichting wordt opgenomen.

We komen inderdaad van een versnipperd beleid. U merkt terecht op dat er nog steeds grote verschillen zijn. De verschillende maatschappijen hebben natuurlijk een andere wordingsgeschiedenis, zijn aparte maatschappijen. Er zijn wel al heel wat fusies doorgevoerd, maar het is nog niet zo dat alles voor elke Vlaming op dezelfde manier wordt geregeld. De initiatieven van minister Schauvliege om een betere sociale bescherming van de klant te garanderen, zijn een belangrijke stap vooruit.

Ik verwijs naar de engagementen om het regelgevend kader inzake de openbaredienstverplichtingen voor de exploitanten van het openbaar waterdistributienetwerk te actualiseren. Dat is ook een engagement dat collega-minister Schauvliege heeft genomen in het kader van het Vlaams actieplan voor armoedebestrijding en waar ze mee bezig is. Als u een stand van zaken over die initiatieven wilt kennen, stel ik voor om dat rechtstreeks aan haar te vragen. Ze zal u met veel kennis van zaken de stand van zaken kunnen geven. Ik vind dat ze al grote inspanningen heeft geleverd om in dat versnipperde landschap de positie van de klant en vooral van de kwetsbare klant vooraan te stellen en daar een betere bescherming voor te organiseren.

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Minister, ik dank u voor het antwoord. Het rapport was verontrustend, en daarom ook mijn vraag. Het is de eerste maal dat we een dergelijk rapport krijgen. Het is absoluut nuttig dat we dat rapport hebben en dat we daarop kunnen reageren. Ik ben heel tevreden met wat u vertelt. Het getal van 201.000 ingebrekestellingen bevat ze allemaal. Maar de cijfers 65.000 en 33.000 tonen toch een heel gevaarlijke situatie. Maar goed, die cijfers en de handelingen bij problemen, waar uw collega-minister mee bezig is, zijn noodzakelijk. Dat is ook uit het rapport naar voren gekomen. We kijken ernaar uit. Ik hoop dat we bij een volgend rapport kunnen vaststellen dat er op zijn minst een gelijkheid is. Uiteraard staat in Vlaanderen niet iedereen voor alles en niet elk bedrijf werkt op dezelfde manier, ook deze bedrijven niet. Maar voor de kwetsbare mensen is dat toch wel noodzakelijk. Het is goed dat eraan wordt gewerkt. Ik ben heel benieuwd welke resultaten dat zal geven. Ik denk, zoals door de collega's is gezegd, dat water een absoluut basisproduct is waar we heel voorzichtig mee moeten omspringen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, ik ben blij dat collega Gysbrechts mijn uiteenzetting duidelijk in het juiste kader heeft geplaatst. Ik zal de cijfers niet relativiseren, alleen die 8 procent. Wat betreft de cijfers van de afbetalingsplannen die zijn aangehaald, de cijfers van uitstel van betaling, ga ik ervan uit dat het echt gaat over mensen met een financiële problematiek. Ik hoop dat ik me daar niet in vergis. Mijnheer Gysbrechts, het cijfer van de

rappels is het enige dat we moeten relativeren, zonder dat ik afbreuk wil doen aan de rest van uw betoog, dat ik volledig bijtreed.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over zorg en onderwijs voor jonge kinderen uit kansarme milieus - 30 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Voorzitter, minister, we kennen de cijfers inzake kinderarmoede. Ze variëren soms al eens in de cijfertjes achter de komma, maar het cijfer schommelt toch rond 10 procent. Kinderen uit gezinnen waar de ouders een vervangingsinkomen hebben, werkzoekende zijn of uit eenoudergezinnen hebben een grotere kans om in de kansarmoede terecht te komen.

Nu blijkt dat kansarme gezinnen – dat moet ons niet verwonderen – weinig gebruikmaken van dienst- en zorgverlening wegens verschillende drempels zoals wantrouwen, angst voor plaatsing, angst voor het falen als ouder enzovoort. Onderzoek van de Koning Boudewijnstichting bevestigt dit. De resultaten van het onderzoek werden gebundeld in het rapport ‘Ouders uit kansarme milieus aan het woord over zorg en onderwijs voor jonge kinderen’. De Koning Boudewijnstichting concludeert uit het onderzoek dat er een aantal noden zijn.

Minister, ik stel de vraag aan u als coördinerend minister, maar ik zal niet nalaten om ook de vakministers in tweede rangorde te bevragen wat welzijn en onderwijs betreft. Omdat de conclusies van de Koning Boudewijnstichting overschouwend waren, verder gingen dan enkel onderwijs en welzijn maar ook over het economisch en sociaal beleid, de gerichte bekendmaking, voldoende begrijpelijke en toegankelijke communicatie enzovoort, richt ik me in eerste instantie tot u.

Minister, in welke extra maatregelen voorziet u om tegemoet te komen aan de noden die naar voren komen uit het onderzoek? Op welke wijze zullen de resultaten uit het onderzoek geïntegreerd worden in het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid? Zal het Vlaams actieprogramma kinderarmoede vooralsnog aangepast of aangevuld worden met de aanbevelingen en vaststellingen van de Koning Boudewijnstichting? Zult u in overleg met uw collega-ministers Vandeurzen en Smet bekijken hoe de aanbevelingen in rekening genomen kunnen worden in hun respectieve beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Minister, ik sluit me graag aan bij de terechte vraag van collega Franssen, die een beetje op een drafje door haar vraag is gegaan. Ik betreur een beetje dat dit hier zo vlug moet passeren. Er is natuurlijk een agendaprobleem, maar eigenlijk is het wenselijk om dit soort dossiers te kunnen bespreken in gemeenschappelijk overleg met u als coördinerend minister en met uw twee bevoegde collega's, zijnde minister Smet en minister Vandeurzen. Men komt hier nu vlug een vraag stellen. Mevrouw Franssen, ik wil geen afbreuk doen aan de waarde van uw vraag en over de ontvankelijkheid ervan, daar wil ik geen discussie over laten bestaan. Ik heb de besluiten van de studie ook gelezen. U hebt de voorstellen en de aanbevelingen niet genoemd bij uw vraagstelling, maar ik lees ze in de schriftelijke versie van uw vraag. Het zijn allemaal terechte aanbevelingen die worden geformuleerd. Ik betreur dat dat hier vlug vlug, op een drafje passeert.

Voorzitter, ik durf volgend pleidooi te houden. Onze agenda is de volgende weken druk bezet. We hebben nog een week en daarna beginnen de begrotingsbesprekingen. Maar ik denk dat deze problematiek meer dan de moeite waard is om, nadat al onze verplichtingen afgehandeld zijn, eens een keer een themacommissie te houden in aanwezigheid van de betrokken ministers.

Minister, u zult nu volledig oprecht en waarschijnlijk heel terecht een antwoord geven dat we ook vanuit de oppositie kunnen bijtreden. Maar het is niet belangrijk om hier een juist antwoord te krijgen. Het is belangrijk dat daar de nodige gevolgen aan kunnen worden verbonden. Dat is helaas niet uw verantwoordelijkheid als coördinerend minister, maar wel van diegenen die het op het terrein moeten uitvoeren. We moeten hier eens ten gronde een commissievergadering aan besteden.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Ik sluit me graag aan bij de vraag van mevrouw Franssen. De studie is ruim omvattend. Bij het nalezen heb ik gemerkt dat er heel wat acties en aanbevelingen in staan die overeenkomen met acties die in het Vlaams Actieplan voor Armoedebestrijding (VAPA) zijn opgenomen.

Kan er gedistilleerd worden aan welke aanbevelingen we met ons actieplan voldoen? Zijn er nog punten die we nog niet hebben opgenomen en waar we eventueel toch nog extra maatregelen rond moeten treffen of suggesties moeten doen? Dat lijkt mij de essentie, ook van de vraag van mevrouw Franssen: nagaan of er nog elementen bij gekomen zijn, na het doornemen van de studie waar we nog te weinig aandacht aan hebben besteed.

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Ik sluit ook graag aan bij de vraag van mevrouw Franssen. De studie die zij aanhaalt, is zeker interessant. Het is vooral interessant na te gaan wat het beleid heeft gedaan. Het is eigen aan armoede dat de mensen die erdoor worden getroffen, net diegenen zijn die het moeilijkst de weg vinden naar de beschikbare hulp. We mogen niet vergeten dat het welzijnslandschap stilaan een oerwoud geworden is. Dat maakt het natuurlijk nog moeilijker, zeker voor die kwetsbare groepen.

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: Collega's, in de eerste plaats wil ik aanvulling geven bij wat mevrouw Jans zegt. De resultaten van het onderzoek zijn zeer belangrijk, maar komen, wat ons betreft, niet uit de lucht vallen. We zijn in permanent overleg met de verschillende onderzoekers en ook met de mensen die dit onderzoek binnen de Koning Boudewijnstichting mee hebben gecoördineerd. Dat overleg is geen momentopname, maar een continu proces.

In het onderzoek worden de beleidsaanbevelingen nog eens bondig en duidelijk geformuleerd. Het zijn ook die aanbevelingen die wij de voorbije jaren vanuit een coördinerende rol hebben gebruikt om alle collega-ministers in dezelfde state of mind te brengen. Zo hechten ook wij veel belang aan laagdrempelige preventieve gezinsondersteuning. Op dat vlak wordt er veel vooruitgang geboekt. Minister Vandeurzen maakt met de Huizen van het Kind ook heel duidelijk de keuze daarop in te zetten. Ook in de uitbouw van de inkomensgerelateerde kinderopvang zit die benadering.

Tegelijkertijd wordt er duidelijk gevraagd het hele aanbod laagdrempelig ter beschikking te stellen. Ook dat is vertaald in ons actieplan. We proberen voluit de regiefuncties die gemeentebesturen hebben op verschillende fronten, zowel onderwijs, kinderopvang, als welzijn, volledig te ondersteunen en de gemeentebesturen daarin te empoweren. Op dat niveau kan het oerwoud van dienstverlening het best zichtbaar worden gemaakt. Op een simpele manier kan de juiste dienstverlening naar het gezin worden gebracht dat het nodig heeft.

In de aanbevelingen wordt ook heel duidelijk ingezet op empowerment en participatie. Die waarden en doelstellingen worden door ons horizontaal vertaald in het armoedeplan. Daarbij plegen we permanent overleg met de verenigingen waar armen het woord nemen. We schuiven de ervaringsdeskundigen heel fel naar voren. We stimuleren de collega's om gebruik te maken van de kennis van die ervaringsdeskundigen en om die ervaringsdeskundigen op een of andere manier in zo veel mogelijk diensten te betrekken. Zij wijzen ons op de drempels die wij misschien niet zien, maar die voor gezinnen in armoede uitdrukkelijk een beletsel zijn om toch de zorg te krijgen die ze verdienen.

We hebben de voorbije jaren ook heel wat geëxperimenteerd om creatieve oplossingen te zoeken en laagdrempelige initiatieven te ontwikkelen inzake gezinsondersteuning. Drie jaar op rij heb ik een projectoproep gelanceerd. In heel wat steden en gemeenten, OCMW's, wijkverenigingen, buurtwerking en kinderopvang zijn projecten opgezet die heel specifiek de doelstellingen die in het rapport van de Koning Boudewijnstichting naar voren worden geschoven, nastreven. Die projecten zijn geëvalueerd. Bij de laatste begrotingsopmaak hebben we 4,5 miljoen euro extra uitgetrokken om de projecten die goed werken, van een projectmatige aanpak naar een continue aanpak te kunnen brengen, en om het te kunnen uitbreiden over de steden en gemeenten die het het meeste nodig hebben. Op die manier willen we de impact van die projecten vergroten. Zo komen we tegemoet aan de aanbevelingen die hierin staan.

Ik zal die aanbevelingen vast en zeker nog eens onder de aandacht brengen van mijn collega's. We zullen ze ook nog eens bespreken in het verticaal armoedeoverleg. De quickscan die op het kabinet werd gedaan, geeft aan dat de meeste van die aanbevelingen vertaald worden in acties die nu al in het actieplan staan en die volop worden uitgevoerd door de collega-ministers. Niettemin is het belangrijk om kritisch te blijven. Het actieplan is geen statisch gegeven. Het is de bedoeling dat het kan worden geactualiseerd wanneer nieuwe behoeften duidelijker worden gesteld. Als er zich nieuwe en betere oplossingen aandienen, moet het actieplan worden geactualiseerd. Ik sta dus zeker open voor vragen of suggesties die er vanuit de commissie zouden komen over specifieke aanbevelingen.

Mevrouw Cindy Franssen: Mevrouw Dillen is er niet. Er was de opmerking dat ik alles op een drafje zeg. Ik beloof iets trager te praten, al ben ik niet het soort spreker dat elk zinnetje van het blad afleest. Mevrouw Jans heeft een terechte opmerking gemaakt, en u antwoordde daar al ten dele op. Bij het aantreden van de Vlaamse Regering hebt u in uw beleidsnota gesteld dat het middenveld belangrijk is, ook in dit verhaal. Hoever staat het met de aanbevelingen inzake kinderarmoede van de Koning Boudewijnstichting en met de decenniumdoelstellingen? Wellicht is het te kort dag om die terugkoppeling tijdens de begrotingsbesprekingen aan te pakken. Maar die terugkoppeling naar ons Vlaams Actieplan Armoedebestrijding is nodig. In elk geval moeten wij tegen het einde van deze legislatuur nagaan hoever wij al staan. Alles kan altijd beter, maar ik ga ervan uit dat het bilan positief zal zijn en dat wij het glas halfvol zullen mogen noemen. Heikele punten kunnen dan in de volgende legislatuur worden aangepakt.

Minister Ingrid Lieten: Uiteraard organiseert de commissie haar werkzaamheden autonoom. Onze normale planning voorziet in april in een voortgangsrapportage. Het zal wellicht moeilijk zijn om dat op dat moment te bespreken. In elk geval sta ik open voor jullie voorstellen in verband met de planning.

De voorzitter: Het commissiesecretariaat kan dit op de af te werken lijst plaatsen. Als de commissie bereid is om daarvoor tijd vrij te maken, sta ik ter beschikking. En de minister is dat blijkbaar ook.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de stijgende kinderarmoede en het Kinderarmoedefonds

- 31 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Lies Jans tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over een fonds ter bestrijding van kinderarmoede

- 40 (2013-2014)

Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over de besteding van de middelen van het Kinderarmoedefonds

- 131 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Lies Jans tot mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding, over leerlingen met een lege maag op school

- 151 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Voorzitter, minister, collega's, ik zal de cijfers niet vermelden, u kunt die nalezen in de schriftelijke versie van mijn vraag. Ondanks uw oproep over lokale initiatieven inzake kinderarmoede, en ook ondanks alle maatregelen die de Vlaamse overheid al heeft genomen om kinderarmoede te bestrijden, neemt die nog toe. Het probleem doet zich in bepaalde regio's meer voor dan elders.

Op dinsdag 16 april 2013 kondigde u aan dat u het Kinderarmoedefonds wenste te creëren. Dit fonds zou voornamelijk worden gespijsd door privépartners. Met die gelden zouden projecten structureel worden gefinancierd. De kritiek luidt vaak dat projectsubsidies tijdelijk zijn, en goede verwezenlijkingen door een gebrek aan middelen verzanden. Ik ondervroeg u al meerdere malen over dit fonds. In antwoord op mijn vraag om uitleg van voor het zomerreces meldde u dat u het Kinderarmoedefonds op de sporen hebt gezet om twee redenen. Enerzijds gelooft u dat het nodig is om onze samenleving bewust te maken van de urgentie van het probleem. Er moet een groot draagvlak worden gecreëerd. Anderzijds wilt u een fonds opbouwen dat geen overheidsfonds is, maar een fonds dat door onafhankelijke privépartners wordt beheerd.

Op dat moment was u bij verschillende potentiële partners aan het aftoetsen of er wel degelijk een draagvlak was voor het idee, en hoe dat fonds dan wel moest worden georganiseerd. U benadrukte dat het fonds op een afstand van de overheid moet staan. Dat was voor u een voorwaarde. De oprichting van het fonds zou ook op het forum van Vlaanderen in Actie zijn besproken. Verenigingen waar armen het woord nemen zouden een bevoorrechte partner zijn in de zoektocht naar modaliteiten en praktische organisatie.

Minister, zult u extra maatregelen nemen om de evolutie alsnog om te buigen? Zal het Kinderarmoedefonds daarbij een rol spelen? Op welke wijze zal het Kinderarmoedefonds bijdragen aan een integrale en structurele aanpak van de bestrijding van kinderarmoede? Zult u een specifieke campagne opzetten of een oproep lanceren naar onafhankelijke privépartners, om hen te stimuleren om het fonds te beheren en te ondersteunen? Zo ja, hoe zal dit vorm krijgen? Welke andere maatregelen zult u nemen om de privépartners te stimuleren om mee in dit verhaal te stappen? Wat is de stand van zaken van het overleg met de verschillende partners? Wat was het resultaat van de bespreking van de oprichting van het

fonds tijdens het forum van Vlaanderen in Actie? Op welke wijze worden de Verenigingen waar armen het woord nemen specifiek betrokken bij de uitwerking van dit fonds? Welke collega's van de Vlaamse Regering worden betrokken bij de uitwerking van het Kinderarmoedefonds? Voorziet u tevens in overleg met uw federale collega, de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding, om rond het Kinderarmoedefonds samen te werken? Misschien is dat al op de interministeriële conferentie besproken?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Voorzitter, minister, collega's, ook ik zal mijn inleiding overslaan. De N-VA is overtuigd van de noodzaak van een breed beleid rond armoedebestrijding, met werk als eerste dam tegen armoede. Dit breed beleid wordt in de mate van het mogelijke gefinancierd met structurele middelen, en niet met tijdelijke middelen. Er moet meer structureel beleid komen, en minder projecten. De N-VA stelt ook vast dat hefboomen als het Stedenfonds en het Plattelandsfonds mogelijkheden bieden om op middellange termijn rond armoedebestrijding ook lokaal te werken. Wij hopen dan ook dat die hefboomen maximaal ingezet worden voor armoedebestrijding. Dat is een oproep aan alle collega's, ook op lokaal niveau.

Enige tijd geleden hebt u het idee van een kinderarmoedefonds geponeerd, minister. We zijn vandaag in snelheid gepakt, want om 10 uur vanochtend las ik op Twitter dat Peter Adriaenssens voorzitter wordt van het Kinderarmoedefonds, en zonet heb ik een Belgabericht binnengekregen waarin staat dat het Vlaams Kinderarmoedefonds vandaag uit de startblokken is geschoten. Ik vermoed dus dat u ons uitgebreid antwoord zult kunnen geven op onze vragen.

Hoe zal het Kinderarmoedefonds concreet georganiseerd en gefinancierd worden? Hebt u al zicht op de verdere timing? Welke werkzaamheden zullen nog aangevat worden? Zowel het Stedenfonds als het Plattelandsfonds neemt een nieuwe start vanaf 2014. De krijtlijnen worden momenteel uitgetekend en mogelijke projecten worden bekeken. Kunt u als coördinerend minister van Armoedebestrijding mij meegeven in welke mate de beschikbare budgetten zullen worden ingezet rond armoedebestrijding in het algemeen en kinderarmoedebestrijding in het bijzonder?

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Minister, deze vraag om uitleg sluit aan bij eerdere vragen die ik over deze materie gesteld heb en de discussies die we hierover al gevoerd hebben. Mijn vraag staat eigenlijk los van het nieuws van de dag. Vanmiddag was er op het tv-nieuws een item over. Op de website was er nog niets te zien, maar blijkbaar is er intussen een Belgabericht uitgestuurd. Ik ben dan ook benieuwd naar uw antwoorden.

Collega's, bij de regeringsverklaring vernamen we dat 4,5 miljoen euro werd uitgetrokken voor armoedebestrijding. Dat geld zou dienen voor de ondersteuning van lokale initiatieven in de twintig Vlaamse gemeenten die het hardst door armoede getroffen worden. Eerder dit jaar sprak u over een kinderarmoedefonds waar alle overheden en bedrijven toe zouden bijdragen. U hoopte zo op een mobilisatie in de samenleving en maakte de vergelijking met de mobilisatie rond kanker.

Ik had altijd begrepen dat zo'n kinderarmoedefonds moest dienen om de projecten die de minister jaarlijks laat opstarten, een iets langer leven te gunnen dan de projectfase. Nu blijkt de minister het over een andere boeg te gooien en de reikwijdte van het fonds te beperken tot projecten in de twintig gemeenten die het zwaarst getroffen worden door armoede, althans op de dag van de regeringsverklaring. Ik neem aan dat die twintig Vlaamse gemeenten vooral grote steden en centrumsteden zullen zijn, eventueel uitgebreid met een aantal andere steden. Dat impliceert dat de bestrijding van de verborgen armoede op het platteland wellicht weer uit de boot dreigt te vallen. Nochtans hebben we de afgelopen maanden zowel via studies als

via Welzijnszorg geleerd dat er een grote groep armen op het platteland leeft, die bovendien sterk geïsoleerd leven.

Er is inderdaad het Plattelandsfonds, maar Welzijnszorg vraagt nu al 2 miljoen euro boven op het Kinderarmoedefonds voor de bestrijding van armoede, omdat ze vreest dat de middelen van het Plattelandsfonds niet zullen worden aangewend voor armoedebestrijding. Ik denk dat die vrees terecht is.

Minister, is er nog sprake van de inbreng van de maatschappij, waaronder bedrijven, in het scenario dat zich nu uitrolt? Ik wijs er nog even op dat uw partijgenoot stelt dat er 175 miljoen euro nodig is voor een kinderarmoedefonds. U hebt bij de lancering gesteld dat u zou praten met de verschillende overheden – gouverneurs, steden en gemeenten, bedrijven – over de financiering van het fonds. Hebt u die gesprekken gehad en wat was het resultaat ervan?

Hoewel aanvankelijk de indruk werd gewekt dat het fonds zou dienen om succesvolle lokale kinderarmoedeprojecten te laten voortbestaan na de projectfase, plooit u zich nu terug op de projecten van twintig gemeenten waar de armoede het grootst is. Betekent dit dat alle projecten die nu lopen en die zich buiten die twintig gemeenten situeren, gedoemd zijn te verdwijnen, tenzij de gemeente of stad zelf middelen vindt om ze te continueren?

In antwoord op mijn schriftelijke vraag over de projecten 2011 hebt u mij meegedeeld dat er geen evaluatieonderzoek is gepland om voor alle projecten afzonderlijk de meerwaarde voor mensen in armoede te meten. Zal er voor de toekenning van middelen uit het lokale kinderarmoedefonds voorafgaand aan de toekenning van subsidies wel een evaluatie gemaakt worden met betrekking tot de meerwaarde van een project voor de mensen in armoede en de kansen die het schept om de armoede te doorbreken?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Minister, ik heb deze vraag om uitleg ingediend naar aanleiding van de recente berichtgeving over Gentse scholen waar steeds meer leerlingen 's ochtends aankomen zonder lunchpakket. Ik heb intussen gemerkt dat er een gelijkaardige vraag geagendeerd is in de commissie Onderwijs, maar het lijkt mij belangrijk om dit ook hier ter sprake te brengen, omdat u coördinerend minister bent.

We hebben dus in de pers kunnen vernemen dat steeds meer Gentse scholen, uit alle onderwijsnetten, zien dat leerlingen 's ochtends met honger binnenkomen, geen boterhammen bij hebben voor 's middags, hoogstens een lege brooddoos. De Gentse scholen doen uiteraard wat ze kunnen om die leerlingen een maaltijd aan te bieden. Er zijn zelfs leerkrachten die 's middags zelf soep koken, maar dat is uiteraard hun taak niet. De scholen zijn daar bovendien financieel noch organisatorisch op voorbereid. Zowel de Gentse schepenen van Onderwijs als de Vlaamse Onderwijsraad trekt aan de alarmbel en vraagt een concrete ingreep van de Vlaamse overheid.

In de recente verslaggeving ging het voornamelijk over de situatie op Gentse scholen. Weet u in welke mate dit een lokaal of breder verspreid probleem is? Welke concrete acties – liefst structureel en in samenwerking met lokale overheden en OCMW's – kan en zal de Vlaamse Regering ondernemen om dit probleem aan te pakken? De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) adviseert dat Vlaamse scholen gratis maaltijden zouden kunnen aanbieden aan hun leerlingen. Ik heb bedenkingen bij dit idee. Hoe staat u ten opzichte van dit advies?

De voorzitter: Minister Lieten heeft het woord.

Minister Ingrid Lieten: Ik zal even het kader schetsen. In de eerste plaats wil de Vlaamse Regering de armoede aanpakken op een inclusieve en gecoördineerde manier. Dat wil zeggen dat iedere minister zijn of haar beleid moet verdiepen om mensen in armoede te begeleiden en dat we het beleid op een eenduidige manier coördineren zodat het kan worden uitgedrukt en uitgevoerd.

Op basis van de stijgende cijfers van de kinderarmoede – de algemene armoede houden we redelijk op hetzelfde peil, maar de kinderarmoede stijgt – hebben we enkele jaren geleden gezegd dat we de focus moeten leggen op de aanpak van kinderarmoede. We hebben een bijkomend actieplan voor de bestrijding van kinderarmoede gemaakt. Daarin hebben alle ministers op een inclusieve manier opnieuw maatregelen genomen. Minister Smet heeft meer kleuterleidsters aangeworven in de klassen, waardoor de klasjes kleiner zijn geworden. Minister Vandeurzen zet in op het uitbreiden van de inkomensgerelateerde kinderopvang, waardoor de drempel wordt verlaagd. Minister Geert Bourgeois zet in op de uitbreiding van de vakantieparticipatie. Zo doet iedereen iets vanuit zijn of haar beleidsbevoegdheid, en daar kruipt heel wat geld in.

We hebben de discussie hier al gevoerd. De middelen zitten vervat in de begrotingen van de verschillende ministers. Ik kan niet meteen zeggen welk specifiek bedrag aan de bestrijding van kinderarmoede wordt besteed. Aangezien het om een inclusief beleid gaat, zit het ook in een inclusieve begroting.

De voorbije jaren hebben we gezegd dat we in de strijd tegen kinderarmoede de focus willen leggen op kinderen van nul tot drie jaar. Uit heel wat onderzoeken – niet alleen wetenschappelijk, maar ook op het vlak van het veldwerk, de gezinnen en de scholen – weten we dat de leeftijd van 0 tot 3 jaar heel bepalend is. In de eerste drie levensjaren absorbeert een kind als een spons heel veel. Als het opgroeit in een rijk gezin, niet alleen materieel, maar ook qua veiligheid, comfort en ondersteuning, dan kan een kind groeien en sterker worden. Een kind dat in armoede opgroeit, loopt daar al een achterstand op in taalontwikkeling, relationele en psychomotorische ontwikkeling.

Het dramatische van de zaak is dat de achterstand in de eerste drie levensjaren wordt opgebouwd en dat het kind al met een achterstand aan de kleuterklas begint. Het is heel moeilijk om die achterstand in te lopen. Vanuit die redenering willen we de focus preventief leggen op de gezinnen waarin kinderen van 0 tot 3 jaar opgroeien. Dit vanuit de redenering dat we die gezinnen sterker willen maken, willen coachen en begeleiden, zodat zij op hun beurt de kinderen sterker kunnen maken.

Naast alle acties die de Vlaamse overheid structureel neemt, doen ook de lokale overheden heel veel dingen. De gemeenten, de OCMW's, de wijkorganisaties en de scholen nemen heel veel initiatieven en dat zijn vaak heel creatieve ideeën. Uit het face-to-facecontact groeien dikwijls de mooiste ideeën. Om die te laten uittesten, heb ik de voorbije drie jaar projectmiddelen vrijgemaakt, net om dat innovatieve mogelijk te maken. Daar zijn de projectoproepen uitgekomen, waar heel veel steden, maar ook wijkverenigingen en vrijwilligersorganisaties hun project hebben kunnen uitproberen.

Die projecten en ideeën hebben we geëvalueerd, en daaruit blijkt dat er verschillende bij zijn met een meerwaarde. Die zouden we moeten kunnen upgraden, zowel in tijd – zodat ze niet alleen maar voor één jaar worden gefinancierd – als voor andere gemeenten, die dat goede idee ook zouden kunnen implementeren. Daarvoor heb ik bij de laatste begrotingscontrole 4,5 miljoen euro van de collega-ministers bij wijze van spreken gekregen om die projecten te kunnen uitrollen in de steden en gemeenten waar de kinderarmoede het grootst is.

Hoe gaan we dat doen? Wel, de werkwijze staat beschreven in het begrotingsdecreet. We zullen daarover kunnen discussiëren. Mijn idee is dat we aan de steden en gemeenten vragen om op een gecoördineerde manier en participatief een kinderarmoedeplan van aanpak op te maken. Ze moeten het niet alleen afwimpelen op het OCMW, maar het samen doen met alle gemeentelijke diensten, de huisvestingsmaatschappijen, de scholen, de kinderopvangdiensten en de vrijwilligersorganisaties en vooral met het Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. Wanneer ze zo'n gecoördineerde aanpak hebben, zullen ze een aantal modules kunnen kiezen van projecten die hun meerwaarde hebben bewezen. Zij kiezen dat zelf en wij bieden hun de financiering ervoor aan.

Dat is het reguliere beleid van de Vlaamse Regering op het niveau van de middelen die we zelf hebben en waarmee we de gemeentebesturen willen ondersteunen. Het gaat niet alleen over grote steden, maar ook over plattelandsgemeenten. We hebben de cijfers van Kind en Gezin en die geven ons heel betrouwbare informatie over in welke steden en gemeenten de kinderarmoede het grootst is. Daar willen we op inzetten. Over de omstandigheden en voorwaarden waarin we dit willen uitrollen, zullen we ook met jullie van gedachten kunnen wisselen naar aanleiding van de begrotingsbesprekingen.

Daarnaast is uit de STUDIO die we enkele jaren geleden hebben georganiseerd en waarin we heel wat internationale en nationale deskundigen hebben samengebracht om uit te zoeken hoe we kinderarmoede kunnen aanpakken, gebleken dat, als we dat succesvol willen bestrijden, we een mobilisatie nodig hebben van de hele samenleving. We zouden zoveel mogelijk mensen moeten kunnen bereiken om de focus te leggen op kinderarmoede. Het gaat om mensen in bedrijven, scholen en wijken in hun verschillende hoedanigheden.

Daaruit is de idee gegroeid om het Kinderarmoedefonds op te richten. Dat fonds heeft twee doelstellingen. Ten eerste: die algemene mobilisatie organiseren, de prioriteit in de samenleving leggen dat we dit niet kunnen aanvaarden – het is slecht voor het kind, maar ook voor de samenleving als we er met ons allen niets aan doen. Ten tweede: meer middelen genereren via de samenleving, individuen en bedrijven die op hun beurt nieuwe initiatieven en ideeën kunnen uitproberen.

Van in het begin heb ik gezegd dat dat fonds onafhankelijk moet kunnen opereren. Het is geen fonds van de Vlaamse Regering. Ik heb in mijn hoedanigheid van minister geprobeerd het armoedefonds te laten geboren worden. Het is geboren, want op 1 oktober is de oprichtingsakte verleden. Vandaag wordt het aangekondigd, en vandaag stopt mijn taak. Het is nu aan het onafhankelijke fonds om die acties uit te voeren en in te zetten op de mobilisatie en op de fondsenwerving. Ze gaan zich ook organiseren om onder de koepel van de Koning Boudewijnstichting na te gaan welke projecten ze daarmee zullen financieren. De Koning Boudewijnstichting heeft voldoende knowhow en heeft op een heel deskundige en goede manier een duidelijk traject afgelegd. Het fonds heeft vooral als doelstelling om de mobilisatie in de samenleving teweeg te brengen.

Ik heb achter de schermen geprobeerd om af te tasten of er een draagvlak voor is. We hebben gesproken met het Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, met bedrijven, met instanties en individuen. We hebben het ook ter sprake gebracht en erover gedebatteerd op het ViA-forum in april. Daar is ook bij iedereen uitdrukkelijk getoetst of het een goed idee is en wat de succesvoorwaarden zouden zijn om zo'n fonds te kunnen realiseren. Op basis van al die gesprekken hebben we verder overleg gepleegd met de Koning Boudewijnstichting, het Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, en ook met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Dan zijn we op zoek gegaan naar bedrijven die zouden willen meedoen en overtuigd zijn geraakt. We hebben die gevonden. We hebben ook een aantal individuen aangezocht die met hun deskundigheid en gezag ook mee het bestuur van het fonds zouden kunnen waarmaken. Ik ben heel blij dat Peter Adriaenssens heeft toegezegd om daar voorzitter van te zijn.

Vandaag lanceren we het Kinderarmoedefonds. De bijdrage van de Vlaamse Regering, van mij en mijn medewerkers achter de schermen, bestond dus uit het laten geboren worden van dat fonds. Ook hebben we een startbudget van 200.000 euro beschikbaar gemaakt voor het fonds. Dat stond bij de begrotingscontrole 2013 al nominatim in de begroting. Nu moet het fonds natuurlijk op kruissnelheid komen. Morgen begint er ook een campagne om het fonds bekend te maken. Ik heb er alle vertrouwen in dat de mensen die in dat fonds aan het roer staan, dat heel goed zullen doen.

Ik wil nogmaals benadrukken dat het fonds zijn eigen missie heeft, complementair aan wat alle overheden moeten doen en blijven doen, en wat ze ook moeten blijven versterken, zowel de Vlaamse overheid als de lokale overheden en de federale overheid.

Daarmee hoop ik het fonds enigszins in zijn context te hebben geplaatst, ook ten opzichte van het werk dat alle leden van de Vlaamse Regering samen doen, en van hoe we die extra 4,5 miljoen euro willen gebruiken om die gemeentelijke projecten te kunnen voortzetten en groter maken. Mevrouw Jans, die lege brooddozen zijn op zich ook een symptoom van die kinderarmoede die er in gezinnen heerst. De kinderen die opgroeien in gezinnen waar armoede heerst, gaan niet alleen soms met een lege brooddoos naar school: misschien hebben ze straks ook geen goede schoenen, of hebben ze geen warme jas aan, of doen ze niet mee met uitstappen, of kunnen hun ouders de schoolrekeningen niet betalen. Dat zijn eigenlijk allemaal symptomen van hetzelfde probleem.

Uiteraard moet daar op diverse fronten aan worden gewerkt. Op de eerste plaats moet er uiteraard voor worden gezorgd dat die kinderen eten hebben. Uit de informatie die we daarover hebben ingewonnen, blijkt dat de scholen er ook wel voor zorgen dat ze eten hebben. Scholen krijgen daar ook meestal extra financiering voor: zoals u weet, krijgen scholen die veel kinderen met een bepaalde problematiek tellen, extra middelen. Voor sommige scholen kan dat echter boven hun mogelijkheden groeien. Dat hebben we zeker gezien in Gent: daar is het OCMW bijgesprongen. We moeten daar vooral op blijven inzetten.

Ik ben ervan overtuigd dat we daarnaast moeten blijven inzetten op die structurele, preventieve aanpak ten opzichte van de gezinnen waarvoor wij hebben gekozen. Ik ben dan ook heel blij dat ook minister Vandeurzen daar voluit voor gaat, met de inrichting van de Huizen van het Kind, met de prioriteit die ook Kind en Gezin geeft aan de armoedebestrijding. Op al die fronten moeten we daar op die manier aan blijven werken, met lokale besturen, met de Vlaamse overheid, met Kind en Gezin, met de onderwijskoepels. Verder moet iedereen bekijken hoe hij binnen de eigen bevoegdheden nieuwe initiatieven kan nemen om deze problematiek verder aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Minister, ik bedank u voor het feit dat dit Kinderarmoedefonds van start is gegaan. We kijken uiteraard ook uit naar de dynamiek die het fonds zal moeten geven. Hopelijk zal het ook resultaten boeken.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Lies Jans: Minister, ik dank u eveneens voor de uitleg, en vooral dan omdat u goed het onderscheid hebt aangegeven tussen die 200.000 euro uit uw reguliere middelen en wat het Kinderarmoedefonds daarbuiten doet. Dat is een aparte werkingsstructuur. Het is goed dat dit een aparte werkingsstructuur is, maar toch houd ik nog altijd enigszins mijn hart vast in dezen. Ik hoop dat we ook hier niet hetzelfde fenomeen krijgen waarbij allerlei projectjes zullen worden opgestart – met middelen van bedrijven, niet van de overheid – en dat men uiteindelijk tot het resultaat zal komen dat deze projecten tijdelijk blijken, dat ze na twee jaar niet meer kunnen worden voortgezet, bij gebrek aan middelen.

Als dat Kinderarmoedefonds in handen is van bekwame mensen, dan zullen zij die bekommernis ook al wel mee in overweging nemen bij het verder uitwerken van dat fonds. Ik wil daar echter toch de nadruk op leggen. Hoewel dit een aparte structuur is, lijkt een goed overleg tussen u als coördinerend minister, de Koning Boudewijnstichting en de voorzitter van dat Kinderarmoedefonds me noodzakelijk, zodat er niet op twee sporen wordt gewerkt die eigenlijk niet complementair zijn. Dit is immers toch enigszins opnieuw een versnippering van middelen. Zo zie ik het toch. Er zijn de middelen van de overheid en er is een apart fonds. Ik meen dat dit zeer goed gestroomlijnd moet gebeuren, om verspilling van middelen te vermijden.

Minister, u zei het zelf al: heel wat scholen kunnen dat aanbieden van maaltijden niet aan. De meeste scholen doen dat met een goed hart. Met veel overtuiging gaan ze dan zelf soep koken, maar uiteindelijk is het aanbieden van die maaltijden niet de kerntaak van een school.

Ik pleit voor een systeem waarbij er lokaal echt wel een overleg komt tussen het OCMW, het lokaal bestuur en scholen. Minister, u kunt een spreekbuis zijn wat dit betreft. Er zijn heel wat voorbeelden van een echt overlegplatform op lokaal vlak, waarbij er informatie doorstroomt van het OCMW naar de scholen, maar ook omgekeerd: scholen komen er om de drie à vier maanden eens samen met het OCMW en leggen dan hun knelpunten op tafel. Dat lijkt me de beste manier om die problemen toch deels te kunnen counteren.

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. We hebben allemaal hetzelfde doel. We hebben hier al discussies over gehad, maar die hebben alleen maar als doel bij te dragen tot een beter resultaat.

Minister, de analyse in uw inleiding klopt uiteraard helemaal. Het is de juiste setting en het is natuurlijk hét grote probleem voor die kinderen die in armoede worden geboren.

Ik had ook verwezen naar mijn schriftelijke vraag. Ik ben blij te horen dat we projecten zullen upgraden, uitbreiden, evalueren. Mijn bekommernis was dat dat niet voldoende gebeurde want een eenmalig project is toch meestal een druppel op een hete plaat. Iemand met honger die men één keer eten geeft en dan niet meer, heeft 's anderdaags nog altijd evenveel honger.

U zei dat u het bij de begrotingsbesprekingen nog zou hebben over de verschillende pistes die zullen worden gevolgd. Ik kijk ernaar uit. Het is goed dat we er onze mening zullen kunnen over geven.

Bij de Septembeerklaring hebben we het gehad over het armoedefonds. We hoopten dat het niet één lokaal fonds zou zijn. Ik heb begrepen dat het fonds projecten zal aansturen en projecten en experimenten zal integreren in de reguliere werking, wat mij goed lijkt. Wij wensen het fonds het allerbeste en zullen het opvolgen.

Minister Ingrid Lieten: Mevrouw Jans, ik zie het niet zozeer als een versplintering van middelen, maar ik denk dat het fonds extra middelen zou moeten kunnen genereren. Het mag niet gaan naar een versplintering van de besteding, daar hebt u gelijk in. Daarom ben ik ook heel blij dat in de raad van bestuur van het fonds de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten onder de koepel van de Koning Boudewijnstichting zal zitten, evenals het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen. Zij zullen ook bewaken dat de methodologie juist wordt gevolgd. Er zijn ook nog een aantal externe deskundigen, die er met de nodige kennis over zullen waken dat er geen middelen zullen worden verspild en dat ze goed worden ingezet.

Ik ben het volledig met u eens dat het lokaal armoedeoverleg zeer belangrijk is. Daarom dringen we sterk aan en ondersteunen we de gemeenten ook om, samen met de scholen en de huisvestingsmaatschappen, die regierol op te nemen voor kinderopvang, buitenschoolse opvang, participatie in het verenigingsleven en huisvesting zodat er een globale, coördinerende benadering is en zodat er heel veel kleine problemen al kunnen worden opgelost door samen te werken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de toepassing van de darmkankerscreening in Brussel - 2075 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, voorzitter, collega's, vanaf oktober dit jaar organiseert de Vlaamse overheid een grootschalige preventieve darmkankerscreening. Darmkanker is de

tweede meest voorkomende kanker bij vrouwen en de derde meest voorkomende kanker bij mannen in Vlaanderen. Bij een grondig en preventief screeningsprogramma kan het sterftecijfer ernstig dalen.

De grote lijnen van deze campagne zijn de volgende: alle Vlamingen, zowel mannen als vrouwen, zullen vanaf een bepaalde leeftijd uitgenodigd worden om een bepaald onderzoek te laten verrichten. Minister, ik heb u vroeger hierover al een vraag gesteld. U antwoordde toen dat onderzocht zou worden hoe deze screening in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zou plaatsvinden. Screening maakt namelijk deel uit van een preventiebeleid en dat is de bevoegdheid van de gemeenschappen. U antwoordde toen: “Ik engageer mij inderdaad om te onderzoeken hoe een aanbod kan gebeuren ten aanzien van inwoners uit Brussel, die een beroep willen doen op dit Vlaamse bevolkingsonderzoek. Dit zal mee worden opgenomen in de voorbereidende fase van nu tot 2013.”

Minister, hoe zal een mogelijke vorm van screening in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kunnen plaatsvinden? Hoe zult u een dergelijk bevolkingsonderzoek plannen in Brussel? U liet weten te onderzoeken of het mogelijk is zo’n screening in Brussel te organiseren. Hoe zal dat concreet gebeuren?

Hebt u contact opgenomen met het bevoegde collegelid voor Welzijn van de Vlaamse Gemeenschapscommissie om na te gaan hoe zo’n screening in Brussel kan gebeuren? Is er overlegd met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) en/ of de Franse Gemeenschap? Is dit onderwerp aan bod gekomen in de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid? In Brussel gaat het altijd over hetzelfde probleem: welke overheid bereikt welke inwoners? Is er een samenwerking tussen beide gemeenschappen om ervoor te zorgen dat eventuele screenings min of meer op dezelfde basis zouden kunnen gebeuren? Is op dat moment de mogelijkheid besproken om voor de hele bevolking van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een darmkankerscreening te organiseren, via een samenwerkingsakkoord?

Bevestigt u dat u alle mogelijke pistes hebt onderzocht, opdat deze screening zo adequaat mogelijk toegepast zou kunnen worden, niet alleen in het Vlaamse Gewest, maar ook in Brussel?

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Minister, is intussen uitgeklaard hoe de Vlamingen in Brussel kunnen deelnemen aan dat onderzoek?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega’s, zoals vermeld in mijn antwoord op een eerdere vraag van de heer Delva wordt het vraagstuk naar hoe een darmkankerscreening in Brussel kan worden georganiseerd, opgenomen in het voortraject van de opstart van het Vlaams bevolkingsonderzoek.

Tijdens het doorlopen van dit voortraject hebben we eerst beslissingen genomen over het uitrolschema en over de afbakening van de leeftijdsgroepen – 66-, 68-, 70-, 72- en 74-jarigen vanaf oktober 2013 en vanaf 2014 cumulatief de 56-, 58-, 60-, 62- en 64-jarigen – voor wie het bevolkingsonderzoek momenteel kan worden aangeboden.

Nu die beslissingen genomen zijn, werden medewerkers van de ministers Vanhengel en Fremault van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering – beiden bevoegd voor gezondheid – en minister Laanan van de Franse Gemeenschapsregering uitgenodigd op mijn kabinet op woensdag 9 oktober 2013 om te bespreken hoe darmkankerscreening in Brussel het best zou kunnen worden georganiseerd.

Er werd vóór het zomerreces bilateraal overleg gepleegd met mijn collega Grouwels. Haar kabinet is op de hoogte van dit initiatief.

Het blijft de bedoeling dat Vlamingen woonachtig in Brussel en behorend tot de doelgroep kunnen participeren aan dit screeningsonderzoek. Het uitrollen van darmkankerscreening in Brussel is complexer dan de toepassing van de andere programma's, zoals borstkankeropsporing en baarmoederhalskankeropsporing, omdat de screeningsmethode die de Franse Gemeenschap – eerst via de arts – en de Vlaamse Gemeenschap – eerst via een met de post toegezonden testkit – hanteren, verschillend zijn. Het gaat dus om verschillende methodes. Daardoor is de complexiteit groter.

Wat borstkankeropsporing betreft, is er wel een protocolakkoord afgesloten tussen de verschillende bevoegde instanties voor Brussel, maar geen samenwerkingsakkoord in de juridische betekenis van het woord. Andere verschillen tussen de programma's van de beide gemeenschappen betreffen de omvang van de doelgroep en de keuze van de test. De Franse Gemeenschap biedt haar programma aan aan alle 50- tot 74-jarigen, die elk moment kunnen instappen, de Vlaamse Gemeenschap aan 56- tot 74-jarigen in de pare leeftijdsjaren en in 2013 in eerste instantie beperkt tot de 66- tot 74-jarigen.

De Franse Gemeenschap gebruikt de gFOBT, de Vlaamse Gemeenschap de iFOBT, een immunologische test. De principes waarvan werd uitgegaan tijdens de vergadering, zijn de volgende: er moet een maximale mogelijkheid tot deelname zijn voor de Brusselse bevolking; de Brusselaars moeten keuzevrijheid hebben tussen het programma van de Vlaamse Gemeenschap en dat van de Franse Gemeenschap; de Brusselaars moeten die keuze kunnen wijzigen; Brusselaars die deelnemen aan een van beide programma's, volgen de modaliteiten van dat bepaalde programma; Brusselaars mogen niet aan beide programma's tegelijk deelnemen.

Er moet worden nagedacht over een controlemechanisme om dat te bewaken. Er werden pistes onderzocht. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) verstuurt aan de Brusselaars een tweetalige informatiebrief waarin beide programma's worden toegelicht en waarin wordt uitgelegd hoe de Brusselaar kan deelnemen aan een van beide programma's. De Brusselaar kan kiezen tussen een aantal mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is dat hij deelneemt aan het programma van de Franse Gemeenschap. Dat impliceert dat hij via zijn huisarts een gFOBT kan ontvangen. De tweede mogelijkheid is dat hij deelneemt aan het programma van de Vlaamse Gemeenschap. Dat impliceert dat hij zich bij het Centrum voor Kankeropsporing aanmeldt als deelnemer. Het Centrum voor Kankeropsporing zal de persoon uitnodigen volgens het systeem dat in het Vlaamse Gewest wordt toegepast.

De GGC verstuurt periodiek een – nieuwe – informatiebrief aan de Brusselaars die op dat ogenblik niet deelnemen aan een van beide programma's, de zogenaamde non-responders, en ook aan de nieuw ingeschreven inwoners van Brussel. Om dat te kunnen doen, moet er een uitwisseling tot stand komen tussen de databanken van de bevolkingsonderzoeken naar dikkedarmkanker van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap en de databank van de GGC van de Brusselse bevolking. Mensen die reeds deelnemen en deelnemers die actief hebben laten weten niet meer uitgenodigd te willen worden, moeten immers geen nieuwe informatiebrief ontvangen. De uitwisseling van deze data vereist allicht een machtiging van de commissie ter bescherming van de private levenssfeer. De afspraak die door de drie aanwezige partijen werd gemaakt, was dat het bovenstaand voorstel ter bespreking wordt voorgelegd aan de bevoegde ministers. Indien hierrond een politiek akkoord kan worden bereikt, kan een ontwerp van protocol worden uitgewerkt.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben er eerlijk gezegd heel tevreden mee. Ik hoop dat het ook zo zal verlopen.

Ik begrijp dat er vijf principes worden gehanteerd bij de samenwerking tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap: een maximale deelname van de inwoners van Brussel; Brusselaars

moeten de keuze hebben tussen de twee programma's; ze moeten de keuzes kunnen wijzigen; ze mogen niet aan beide programma's deelnemen; er moet een controlemechanisme komen.

Dat lijkt mij het juiste kader om te kunnen functioneren. Het is goed dat de GGC de hele doelgroep – als ik het goed heb begrepen – met tweetalige infobrieven zal proberen te bereiken, met daarin de keuzemogelijkheid.

Ik vind het bijzonder interessant dat er een samenvoeging zal zijn van informatie, van gegevens, vanuit de Vlaamse en de Franse Gemeenschap, maar ook vanuit de GGC, zodat er een globaal beeld kan ontstaan van het aantal Brusselaars dat ingaat op de programma's, het aantal dat er niet op ingaat en vooral om ervoor te zorgen dat er geen overlappings zijn. In Brussel loeren er bij screening altijd twee gevaren om de hoek: blinde vlekken, waarbij mensen niet zouden worden bereikt, of overlappings, waarbij mensen twee keer zouden worden bereikt.

Minister, indien we uw voorstel van werkwijze waterdicht kunnen maken en indien er een machtiging wordt verkregen van de commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zou het een heel mooi precedent kunnen zijn van een wijze waarop de gemeenschappen in Brussel samen hun rol kunnen spelen voor de inwoners van de stad. Ik juich dat van harte toe en kijk met heel veel nieuwsgierigheid uit naar het ontwerp van protocol dat hopelijk zal kunnen worden opgesteld door de diverse partners. Als dit bewaarheid kan worden, denk ik dat we naar Brussel en de Brusselaars toe, ook vanuit Vlaanderen, enorme stappen vooruit zouden zetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de financiële vooruitzichten voor de Vlaamse zorgverzekering - 104 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Voorzitter, minister, collega's, in september – de precieze datum ontsnapt me – stond op de agenda van de ministerraad onder het punt mededeling 'de financiële vooruitzichten voor de Vlaamse zorgverzekering'. De stand van zaken werd duidelijk gemaakt. De regering maakte een langetermijnprognose met als doel de betaalbaarheid van de zorgverzekering in de toekomst na te gaan.

Die oefening leerde twee dingen. Ten eerste werd duidelijk dat de bevolkingsprognose 2013-2061 een significante stijging van het aantal 70-plussers liet zien in vergelijking met de bevolkingsprognose 2007-2060. Op zich is dat eigenlijk geen verrassing. In 2015 zouden er al 17.111 70-plussers meer zijn, in 2050 zou de stijging zelfs 47.293 bedragen. Ten tweede is de reductiefactor als "onwaarschijnlijke hypothese" geschrapt uit de langetermijnprognose. In de oorspronkelijke studie ging men ervan uit dat de Vlaming niet alleen langer zou leven, maar dat de kans op zorgbehoefte zou afnemen. Men nam aan dat het aantal personen dat een beroep zou doen op de zorgverzekering, jaarlijks zou afnemen. Het is geen verrassing dat we nu moeten vaststellen dat die veronderstelling niet getuigt van enige realiteit. Het is dan ook goed dat we die reductiefactor hebben laten vallen.

Zelfs met een verhoging van de dotatie met een jaarlijkse vergrijzingscomponent van 3,6 miljoen euro zien we dat de toestand allesbehalve rooskleurig is. Als we kijken naar een totaal operationeel resultaat, dat wil zeggen de inkomsten uit dotatie en bijdragen, verminderd met uitkeringen van tenlastenemingen en werkingskosten, dan is er al in 2013 een negatief resultaat.

Als we kijken naar het totaal financieel resultaat, dan zien we dat we met de opbrengsten uit het Vlaams Zorgfonds in 2030 toch met een negatief resultaat zitten, meer bepaald vanaf 2029. Per evaluatie en per prognose die er wordt gemaakt, stellen we vast dat er een aantal jaren afaan van de termijn tot wanneer we in een positief scenario zullen zitten. Het negatief resultaat bedraagt in 2030 nog 7,9 miljoen euro, maar loopt snel op tot 491,7 miljoen euro in 2050.

Het ontwerp van decreet over de persoonsvolgende financiering dat eind 2013 voor goedkeuring wordt voorgelegd, zal de zorgverzekering nog eens verzwaren, met minstens 100 miljoen euro. De heer Bursens heeft in een afscheidsinterview dat bedrag genoemd. Hij stelde zelfs dat de factuur nog veel hoger zou kunnen oplopen. Over hoe dat bedrag moet worden gefinancierd, tasten we nog in het duister. Die vraag is nochtans niet onbelangrijk, zeker in het licht van deze studie.

Minister, zal de Vlaamse Regering nog deze legislatuur maatregelen nemen om de financiële leefbaarheid van de zorgverzekering op lange termijn te garanderen? Waarom werd bij de langetermijnprognose geen rekening gehouden met de extra kosten van het basisondersteuningsbudget?

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: Voorzitter, minister, collega's, de betaalbaarheid vereist een grondig debat. Wanneer zouden wij dat het best houden? De Vlaamse zorgverzekering komt in het groenboek meermaals ter sprake. De uitdagingen die op ons afkomen, zullen ongetwijfeld de Vlaamse zorgverzekering treffen. Dat is zeker zo wanneer men een aantal denksporen bekijkt die in het groenboek staan. Ik ga er dus van uit dat wij de betaalbaarheid in een ruimer kader moeten bekijken.

De voorzitter: Mevrouw Stevens heeft het woord.

Mevrouw Helga Stevens: Voorzitter, minister, collega's, ik sluit mij graag aan, want ook de N-VA is bezorgd over de financiële leefbaarheid van de Vlaamse zorgverzekering, zeker op lange termijn. De cijfers zijn wat ze zijn: op lange termijn kan de betaalbaarheid in het gedrang komen. De uitdagingen die op ons afkomen, zijn, gezien de vergrijzing, niet min. Ik ga daarom helemaal akkoord met mevrouw De Vits dat er een grondig debat aan het probleem moet worden besteed. Alles moet zeer goed worden opgelijst. Wij moeten op lange termijn durven te denken. De financiële leefbaarheid van de Vlaamse zorgverzekering moet worden gegarandeerd, ook op lange termijn.

Wat de persoonsvolgende financiering betreft, heb ik al verschillende keren gezegd dat de uitbetaling van het basisondersteuningsbudget via de Vlaamse zorgverzekering voer voor reflectie en discussie is. In dat kader verneem ik graag of er al een simulatie is gemaakt van het aantal personen dat in aanmerking zou kunnen komen voor een basisondersteuningsbudget. Misschien is het allemaal nog wat vroeg om het daarover al te hebben, maar het is toch interessant om nu al iets te vernemen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, minister, collega's, de bekommernis van mevrouw Van der Borgh is terecht. Ik zou zelfs durven te zeggen dat de betaalbaarheid van de Vlaamse zorgverzekering op vrij korte termijn zorgen wekt. De vergrijzing neemt immers snel toe. Een antwoord is dus snel nodig. Mevrouw De Vits zei terecht dat de commissie een debat ten gronde over de betaalbaarheid van de Vlaamse zorgverzekering moet organiseren. Ik deel wel niet haar standpunt dat dit moet worden gekoppeld aan de bespreking van het groenboek. Het groenboek betreft de toekomst: het betreft de bevoegdheden die naar Vlaanderen zullen worden overgeheveld. De Vlaamse zorgverzekering is een van de bevoegdheden die wij al hebben en die wij nu al vorm moeten geven. Wij, en u, als beleidsverantwoordelijke, moeten de betaalbaarheid van die zorgverzekering op korte,

middellange en lange termijn waarborgen. De bevoegdheden die na de verkiezingen zullen worden overgeheveld, vereisen ook een belangrijke discussie, maar dat is een totaal ander onderwerp. Beide discussies moeten dus apart worden gevoerd.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, minister, collega's, de Vlaamse Regering heeft er zich in het regeerakkoord toe geëngageerd om de Vlaamse zorgverzekering te consolideren. In het regeerakkoord staat ook het voornemen om de betaalbaarheid van de zorgverzekering in de toekomst na te gaan en deze prognoses regelmatig te actualiseren. In 2006 en 2007 werd voor het eerst een langetermijnprognose uitgewerkt. Die is inmiddels herhaaldelijk aangepast. De hier besproken prognose van 2013 is gebaseerd op de bevolkingsprognoses van het Federaal Planbureau voor de periode 2013-2061. De vorige prognose was gebaseerd op de bevolkingsprognose voor de periode 2007-2060.

De groep van 70-plussers – de groep met meer mensen die kans maken zwaar zorgbehoevend te zijn – is in de bevolkingsprognose 2013-2061 significant toegenomen. In de vorige bevolkingsprognose werd die groep nog geschat op 891.868 personen in 2015. In de laatste prognose zou het om 17.111 personen meer gaan. Tegen 2030 loopt het verschil tussen beide schattingen op tot 27.000, en zelfs tot 47.000 in 2050. Op basis van het huidig aantal tenlastenemingen wordt steeds de kans op zorgbehoefte berekend per geslacht, per leeftijdsjaar, per gewest en per type van tenlasteneming. Die kansberekening wordt dan toegepast op de geschatte bevolkingsevolutie. Zo wordt berekend hoeveel tenlastenemingen er in de toekomst worden verwacht.

Het gaat uiteraard om een theoretisch model, met enkel een indicatieve waarde. Zo bouwt de prognose voort op de 18 parameters die de Studiedienst van de Vlaamse Regering eerder al hanteerde op basis van hypothesen. Het klopt dat er in tegenstelling met de eerste prognoses niet langer een reductiefactor wordt toegepast om rekening te houden met een hoger aantal jaren in goede gezondheid. Niet omdat die er niet zouden zijn, maar omdat het op basis van de voorhanden zijnde studies heel moeilijk is om daarvan een betrouwbare inschatting te maken.

We mogen er dus wel van uitgaan dat op dit vlak de langetermijnprognose rekening houdt met het meest pessimistische scenario. Wat de tenlastenemingen van mantel- en thuiszorg betreft, is voor 2013 uitgegaan van een stijging met 4 procent, en voor 2014 een stijging met 3 procent. Vanaf 2015 wordt enkel nog rekening gehouden met de stijging die vanuit demografische oogpunt – de zogenaamde demografische drift – kan worden verklaard. Voor de tenlastenemingen in de residentiële sector wordt uitsluitend uitgegaan van de demografische gegevens.

Op basis van al deze veronderstellingen wordt het reservefonds volgens de prognose negatief in de loop van het jaar 2029. Het reservefonds is het vermogen van het Vlaams Zorgfonds. De boekwaarde van dit fonds bedroeg 898.525.000 euro in 2012. 70 procent wordt belegd in obligaties, tegen 3,5 procent. 20 procent wordt belegd in aandelen, tegen 6 procent. 10 procent wordt belegd in vastgoed, tegen 4,5. Het is belangrijk om met die bevindingen rekening te houden, maar zoals gezegd blijft het wel een theoretische oefening die vertrekt van een basisgegeven en daar een aantal vaste parameters op toepast.

Een langetermijnprognose dient om trends aan te duiden en de impact van bepaalde parameters te verduidelijken. Zij is niet geschikt om conclusies te trekken voor een specifiek begrotingsjaar. Zo worden in de prognose zowel de inkomsten als de uitgaven jaarlijks met 2 procent geïndexeerd. Noch het bedrag van 130 euro, noch de bijdrage is vandaag echter gekoppeld aan de index. In het verleden werd het bedrag van de zorgverzekering wel herhaaldelijk aangepast, dankzij forfaitaire verhogingen. Een langetermijnprognose tot 2050 maken zonder een indexering, zou natuurlijk weinig zin hebben. In uitvoering van het regeerakkoord is in het kader van de doelstelling om de zorgverzekering te consolideren

tijdens deze legislatuur, de jaarlijkse stijging in de uitgaven voor de tegemoetkomingen zorgverzekering gefinancierd zonder in te teren op het reservefonds.

Het budget 2013 van het Vlaams Zorgfonds zal ook in 2013 volstaan om alle uitgaven van de zorgverzekering te financieren. Er wordt niet ingeteerd in het reservefonds. Dit was binnen de huidige budgettaire context de enig haalbare maatregel om de langetermijnfinanciering niet in het gedrang te brengen.

Door de economische crisis was het niet mogelijk of zinvol om extra te investeren in het reservefonds. Het heeft weinig zin dat de Vlaamse Regering gaat lenen om te investeren in een reservefonds. Dat belet niet dat de bekommernis van mevrouw Van der Borgt terecht is en dat ik ze ook deel. Ze zal echter, zeker nu over de zesde staatshervorming is beslist, in een veel groter kader moeten worden bekeken.

Mevrouw Dillen, ik begrijp dat u het daarmee niet eens bent, maar op het moment dat men hierover het debat ten gronde zal moeten voeren, zal men moeten beslissen welke rol de zorgverzekering in de komende jaren zal spelen. Er zijn verschillende hypothesen denkbaar. In functie van de hypothese die de volgende regering zal kiezen, zal men de financiering van de zorgverzekering, zowel de inkomsten als de uitgaven, mee in rekening moeten brengen. Het was de ambitie van deze regering om niet te teren op het reservefonds, en dat wordt ook gerespecteerd tijdens de begrotingsopmaak.

Het klopt dat met het basisondersteuningsbudget nog geen rekening is gehouden. Het is voorbarig om de kosten voor het basisondersteuningsbudget mee te nemen in de langetermijnprognose zorgverzekering. Het ontwerp van decreet houdende de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en tot hervorming van de wijze van financiering van de zorg en de ondersteuning voor personen met een handicap wordt immers nog besproken in het Vlaams Parlement. Nadien zullen ook nog de parameters voor het berekenen van het budget basisondersteuning in een uitvoeringsbesluit moeten worden vastgelegd.

In de meerjarenanalyse van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) worden wel inschattingen gemaakt over het aantal personen dat een beroep zal doen op het basisondersteuningsbudget. Ook in de taskforce die de uitvoeringsbesluiten nu bekijkt, zal dat budget aan bod moeten komen. Hiertoe wordt een gemengde administratieve werkgroep VAPH/Agentschap Zorg en Gezondheid opgericht, waarvan de beschouwingen worden teruggekoppeld naar de taskforce, die aan de voorbereiding van de implementatie van dat decreet meewerkt.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Minister, ik heb heel aandachtig geluisterd. Bijna de helft van uw antwoord is een herhaling van wat ik in mijn vraag om uitleg heb aangekaart. Een groot deel kunnen we in de documenten terugvinden. U draait rond mijn twee heel belangrijke en terechte vragen, en u antwoordt er niet op. U gaat me toch niet zeggen dat, als zo'n document op de regeringstafel komt, de regering er dan droogweg akte van neemt. Dat kan ik me echt niet inbeelden. Mocht het zo zijn, dan zou dat heel erg zijn. Maar dat denk ik niet, daar ga ik echt niet van uit. Ik ga ervan uit dat er wel degelijk over is nagedacht en gepraat. U kunt hier wel zeggen dat er nog moet worden gestemd en dat het voor de volgende Vlaamse Regering is, maar het zijn prognoses die worden gemaakt, en terecht.

Je moet de evolutie van nabij volgen, daarvoor dienen die prognoses. Maar dan begrijp ik totaal niet waarom er niet werd gevraagd die prognose te maken: wat zou de impact zijn als we met dat basisondersteuningsbudget zouden starten? Wat zouden de gevolgen zijn? Overall hoor je dat het zal komen via de zorgverzekering. Zowel het Vlaams Welzijnsverbond als Laurent Bursens zegt dat. Dat hebt u ook gezegd in antwoord op actuele vragen. Er zal zeker iets gebeuren vanuit de zorgverzekering. Dan kan ik niet geloven dat men nergens heeft gevraagd om die oefening te maken.

Ofwel wilt u ons niet zeggen wat de perspectieven zijn, maar dat betreurt ik dan. Het parlement wordt geacht om daar straks over te stemmen. We moeten toch weten hoe en wat het wordt. Het is al erg dat we decreten goedkeuren zonder dat er een financieel kader voor is. Als we nu ook niet mogen weten hoe het precies in zijn werk zal gaan en men niet eens de eerlijkheid heeft om te zeggen op welke manier men het zal doen, dan is dat heel erg. Minister, ik hoop dat u ons wat concreter zult inlichten.

Minister, u zegt ook dat het niet dient om daar in een lopend begrotingsjaar iets aan te doen. Maar dat was mijn vraag niet. Mijn vraag ging over de lange termijn. Ik heb niet gevraagd wat u deze legislatuur nog zult doen. Ik hoop dat u een wat concreter antwoord zult geven.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Helemaal niet. Ik zal het nog eens uitleggen. Wat belangrijk is, is dat tegen de start van de volgende legislatuur, zowel wat de toekomst van het financieringssysteem, de persoonsvolgende financiering voor de personen met een beperking, als de ingekantelde bevoegdheden betreft die vanuit de federale overheid en de ziekteverzekering komen, het kader duidelijk is waarin over de toekomst moet worden gediscussieerd, zowel over inkomsten als uitgaven. Het gaat over een totaalkader. Mevrouw De Vits slaat de nagel op de kop. We kunnen er geen geïsoleerd stuk uithalen, want alles zal afhangen van wat de plaats zal zijn van de premie van de zorgverzekering in de totale ontvangsten van de Vlaamse overheid, gegeven alle nieuwe bevoegdheden. Welke uitgave willen we financieren op basis van een verzekeringssysteem? Het feit dat ervoor is gekozen om het cashbudget voor de personen met een handicap uit te keren via de zorgverzekering, zegt nog altijd niets over de vraag waar die ontvangsten vandaan zullen komen. Dat heb ik in deze commissie al honderd keer uitgelegd.

Mevrouw Van der Borgh, u moet echt niet gefrustreerd zijn op het moment dat het decreet eraan komt. Dat decreet komt er, en het zal, zoals het decreet op de zorgverzekering destijds en het fameuze decreet op het persoonsgebonden budget, geen bedragen bevatten. Het zal veel concreter zijn dan het decreet dat volgens u allang had moeten worden uitgevoerd. De cijfers zullen er niet zijn.

Ik vind het cruciaal voor de sector personen met een handicap dat het parlement zich uitsprekt over de systeemwijziging van hoe we persoonsvolgende financiering organiseren, zodat op het moment dat de nieuwe regeringsonderhandeling plaatsvindt, de verantwoordelijkheid over hoeveel financiële middelen daarvoor zullen worden gegenereerd en op welke wijze, in het debat en het regeerakkoord worden ingesloten. Dat is de cruciale opgave voor de volgende maanden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Griet Coppé tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over palliatieve zorg in woonzorgcentra - 108 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Mia De Vits tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het niet of te laat doorverwijzen van terminale patiënten naar de palliatieve zorg - 115 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé: Voorzitter, minister, collega's, het tiende Vlaams Congres Palliatieve Zorg is net voorbij en het hoofdthema was 'frailty', een sleutelbegrip in de aanpak van vroegtijdige zorgplanning.

In woonzorgcentra sterven jaarlijks 14.467 ouderen en 6467 bewoners kregen palliatieve zorg. Jaarlijks sterven er dus 8000 bejaarden zonder stervensbegeleiding. Cijfers tonen dat deze trend stijgende is. De vermaatschappelijking van de zorg is een goede zaak. Heel veel senioren willen graag en zo lang mogelijk kwalitatief zelfstandig wonen. De zorgschaal en de wachtlijsten om een opname te verkrijgen, zijn strenger geworden. Wie nu wordt opgenomen in een woonzorgcentrum is, zacht uitgedrukt, zeker fragiel.

Het is een pertinente vraag hoe de zorg tijdens die laatste levensfase kan worden gegarandeerd. Enerzijds is er nood aan vroegtijdige zorgplanning, en die is enorm groot. Een dergelijke planning kan voor de persoon in kwestie de gewenste zorg garanderen, zelfs tussen diverse zorgverlenende instanties zoals thuiszorg, verpleegzorg, huisarts, woonzorgcentrum, ziekenhuis.

Vandaag blijken weinig bejaarden over een geschreven zorgplanning te beschikken bij opname in een woonzorgcentrum. Een rondvraag, bijvoorbeeld bij Woonzorggroep GVO, leert me dat nauwelijks 10 procent van de mensen bij opname over een geschreven document beschikt. Vandaag lopen er een aantal vrijwillige projecten. Ik verwijs hierbij naar het Netwerk palliatieve zorg De Mantel, dat in Midden-West-Vlaanderen met diverse actoren een formulier ontwikkelde, op vrijwillige basis, dat intussen doorgang vindt in ziekenhuizen, woonzorgcentra en universitaire ziekenhuizen. Nu al is men in diverse woonzorgcentra bezig om op basis van dit document een visie qua ethiek op het levenseinde op te stellen, waarbij ook wordt ingegaan op de kwaliteit van de zorgverlening vanuit de visie van narratieve zorg zoals aangegeven door dokter Tromp uit Nederland. Dit blijven echter losse, vrijwillige initiatieven, die nergens op financiële omkadering kunnen rekenen. Het blijkt dat ter zake weinig omkadering bestaat. We kunnen het in Vlaanderen echter niet maken dat, door het idee van de vermaatschappelijking van de zorg, de meest intensieve vragen worden doorgeschoven naar de woonzorgcentra, die net met betrekking tot deze existentiële vragen geen personeelskader hebben of kunnen ontwikkelen.

Anderzijds worden woonzorgcentra hoe langer hoe meer verblijfscentra voor palliatieve noodsituaties. Minister, u antwoordde op een schriftelijke vraag van mij in dat kader dat het woonzorgcentra uiteraard vrij staat om binnen hun contingent mensen en middelen vrij te maken om een palliatief team uit te bouwen. De realiteit dwingt ons echter te zeggen dat de werkdruk sowieso erg hoog ligt om nogmaals mensen vrij te stellen. Dat het thema belangrijk is, bewijst de studiedag die in april 2013 werd georganiseerd in het kader van FLIECE (Flanders Study to Improve End-of-Life Care and Evaluation Tools). Toch vernemen we dat steeds meer bewoners wensen te sterven in het woonzorgcentrum en op het einde van hun leven geen opname in het ziekenhuis meer wensen. Zeker in het kader van de staatshervorming is de vraag daarover terecht en kunnen we als overheid niet alles overlaten aan de goodwill van de woonzorgcentrabesturen. Toch is de omkadering beperkt. Een beroep doen op palliatieve thuiszorgequipes gebeurt wel, maar ligt niet zo gemakkelijk, omdat ook die worden overvraagd. De hete aardappel doorschuiven, lijkt me dus zeker geen zinnige attitude.

Minister, op welke manier worden de vrijwillige projecten zoals geïnitieerd door het netwerk voor palliatieve zorg verder gepromoot? Wordt er werk gemaakt van een kruisbestuiving van ideeën, om te komen tot een eenvormig formulier? Op welke manier kan dit soort initiatieven structurele steun verwerven? Op welke manier wordt personeel in woonzorgcentra gecoacht en getraind met het oog op het aankarten en in kaart brengen van vroegtijdige zorgplanning? Hoe wordt de bevolking gestimuleerd te beginnen met een vroegtijdige zorgplanning, nog voor die nodig is? Vaak zijn mensen bij opname in een woonzorgcentrum niet meer in staat om zelf voor hun wensen op te komen, en dat vermindert de kwaliteit van de zorg. Voorziet u in een campagne ter zake? Wat is de omschrijving en functie van een palliatief referent? Kan die boven op de personeelsnorm worden ingeplant? Hoe ziet u de opleiding, vorming en waardering van dergelijke palliatief referenten?

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: Voorzitter, minister, geachte leden, de onderzoeksgroep Zorg rond het Levens einde onderzocht in welke omstandigheden 2400 patiënten overleden. Uit dat onderzoek blijkt dat de palliatieve zorg in Vlaanderen toch nog met een aantal knelpunten kampt. Voor kankerpatiënten zou de toeleiding naar de palliatieve zorg al bij al nog meevallen, maar voor mensen met dementie, hartfalen en chronische en progressieve longaandoeningen blijkt het veel slechter te zijn gesteld met de doorverwijzing naar de palliatieve zorg. De oorzaken daarvan zijn divers. Enerzijds blijven de patiënt en de familie zich tot op het einde vastklampen aan een behandeling. Anderzijds is er de arts, die een zekere therapeutische hardnekkigheid aan de dag legt. Hij is op de eerste plaats opgeleid om mensen te genezen, niet om hen bij te staan in de laatste momenten.

Die verbetering bij artsen moet eruit, dat stelt Paul Vanden Berghe, directeur van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen. Het blijven vasthouden aan een behandeling zorgt er immers voor dat patiënten in een aantal gevallen opnieuw in het ziekenhuis belanden en daar overlijden, terwijl het hun uitdrukkelijke wens was om thuis te overlijden. De vraag is natuurlijk hoe dat kan worden aangepakt. In eerste instantie lijkt me hier een taak weggelegd voor de palliatieve netwerken. Die moeten immers advies, informatie, ondersteuning en coördinatie bieden.

Minister, welke initiatieven zijn er genomen om onder meer huisartsen ervan te overtuigen dat een goede palliatieve zorg op het juiste moment belangrijk is? Zijn er eventueel resultaten bekend van de huidige inspanningen op dat gebied? Plant u extra maatregelen om een antwoord te bieden op deze problematiek?

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Voorzitter, ik sluit me daarbij aan. Dat kenniscentrum heeft inderdaad heel belangrijke zaken naar boven gebracht met die studie van 2009. Minister, er werd verwezen naar een schriftelijke vraag, maar ik wil toch ook verwijzen naar schriftelijke vragen die ik heb gesteld over de financiële situatie van de palliatieve netwerken. Het is immers natuurlijk een en-enverhaal. Het is breed. Het gaat niet alleen over palliatieve zorg in de woonzorgcentra. Daarnaast zijn er ook de palliatieve netwerken, die toch ook heel belangrijk zijn in het hele plaatje. Zij krijgen het inderdaad steeds moeilijker. Meer en sneller de patiënten begeleiden naar het palliatieve, dat geeft inderdaad meerkosten. Dat mogen we ook niet ontkennen. Als we nu dus de oproep lanceren om die zorg meer en tijdig in te zetten, ongeacht de setting waarin dat ook moge gebeuren, dan moeten we die mensen toch ook de garantie op een verdere extra financiering kunnen bieden. Anders zijn we de mensen zand in de ogen aan het strooien.

Ik kan me dus perfect scharen achter het pleidooi van daarnet, maar het is natuurlijk essentieel te weten welke extra middelen in het vooruitzicht kunnen worden gesteld om deze doelstellingen te realiseren. Minister, ik hoop dat straks van u te vernemen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, geachte leden, er was de vraag over de vrijwillige projecten. Bij positieve projectresultaten kunnen de andere palliatieve netwerken de werkwijze overnemen. Een kruisbestuiving van ideeën behoort tot de mogelijkheden, maar moet niet door de overheid worden opgelegd, lijkt ons. De netwerken beschikken over voldoende deskundigheid op hun gebied om ter zake zelf het initiatief te nemen. Structurele steun behoort in deze budgettaire moeilijke tijden niet meteen tot de mogelijkheden.

De meeste woonzorgcentra hebben inderdaad een actief palliatief supportteam uitgebouwd. Een palliatief supportteam binnen een woonzorgcentrum vervult een gelijkaardige functie als het palliatief supportteam binnen een ziekenhuis of de palliatieve thuiszorgequipe. Het team begeleidt palliatieve bewoners en/of biedt ondersteuning en advies aan collega-zorgverleners.

Deze mensen zijn ook betrokken bij multidisciplinaire overlegmomenten waarop ethische vraagstukken of beslissingen betreffende het levenseinde worden opgehelderd. Ook de coördinerende en raadgevende arts en de hoofdverpleegkundige spelen een belangrijke rol in de palliatieve zorg binnen de instelling. In de regelgeving met betrekking tot rust- en verzorgingstehuizen is expliciet bepaald dat zij het personeel sensibiliseren met betrekking tot de noodzaak van het invoeren van een palliatieve zorgcultuur en dat aandacht wordt besteed aan de opleiding qua palliatieve zorg voor het verzorgend, paramedisch en verpleegkundig personeel. Verder kunnen de woonzorgcentra zowel voor de uitbouw van hun expertise als voor de invulling van hun vormingsbehoeften qua palliatieve zorg een beroep doen op de palliatieve netwerken, de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, de LEIFlijn (LevensEinde InformatieForum) en de dagverzorgingscentra voor palliatieve verzorging. Voor meer gedetailleerde informatie verwijs ik graag naar mijn antwoord op de schriftelijke vraag van mevrouw Dillen van 12 augustus 2013.

Bovendien bestaat er binnen het instellingsforfait een specifiek gedeelte voor de financiering van de palliatieve functie. Hiermee worden de kosten opgevangen van de opleiding en sensibilisering van het personeel qua palliatieve zorg, gegeven aan voorzieningen van rvt's en rustoorden voor bejaarden die voor de referentieperiode over minstens 25 bewoners beschikken in de afhankelijkheids categorie B en/of C(d), en waarbij dit minstens 40 procent is van het aantal erkende bedden. Met die tegemoetkoming organiseren woonzorgcentra een continue opleiding voor hun personeel. Ten slotte wordt in de handleiding betreffende het kwaliteitshandboek in woonzorgcentra expliciet gesteld dat elke voorziening een procedure moet hebben voor de planning en organisatie van de begeleiding, verzorging en verpleging, inclusief palliatieve zorg. Dat laatste is toch al een Vlaamse bevoegdheid. De rest heeft immers, zoals u waarschijnlijk weet, te maken met RIZIV-financiering, en is tot nader order dus een federale bevoegdheid.

De verschillende structuren in de palliatieve zorg staan in voor de verspreiding van de visie rond vroegtijdige zorgplanning en de implementatie van initiatieven hieromtrent. Zo heeft de Federatie Palliatieve Zorg de volgende opdrachten rond vroegtijdige zorgplanning: de opmaak van een basisrichtlijn rond vroegtijdige zorgplanning, de ontwikkeling van vormingspakketten voor de basisrichtlijn rond vroegtijdige zorgplanning, de ontwikkeling van handleidingen, in samenwerking met artsorganisaties, voor Lokale Onderzoekskringen (LOK's) rond de basisrichtlijn vroegtijdige zorgplanning. Het zijn de palliatieve netwerken die meewerken aan de verspreiding en implementatie van de basisrichtlijn rond vroegtijdige zorgplanning op het terrein, via informatieverstrekking, adviesverlening en vorming. Ook LEIF neemt het thema vroegtijdige zorgplanning ter harte via de telefoonlijn.

Volgens de RVT-regelgeving moet de voorziening per 30 RVT-bewoners over 0,10 voltijdse equivalenten personeel voor reactivering beschikken met een bekwaming in palliatieve zorg, ter ondersteuning van de verzorging van de terminale patiënten. Deze referentepersoon beschikt over een van de volgende kwalificaties: graduaat of licentiaat of master kinesitherapie, graduaat of bachelor of licentiaat of master logopedie, graduaat of bachelor ergotherapie, graduaat of bachelor arbeidstherapie, graduaat of bachelor readaptatiewetenschappen, graduaat of bachelor dieetleer, graduaat of bachelor of licentiaat of master in de orthopedagogie, graduaat of bachelor of postgraduaat of master in de psychomotoriek, licentiaat of master in de psychologie, graduaat of bachelor psychologisch assistent en gelijkgestelden, graduaat of bachelor maatschappelijk assistent en gelijkgestelden, graduaat of bachelor in de gezinswetenschappen, licentiaat of master in de gerontologie, graduaat of bachelor opvoeder.

Zoals vermeld kunnen de woonzorgcentra zowel voor de uitbouw van hun expertise als voor de invulling van hun vormingsbehoeften qua palliatieve zorg een beroep doen op de palliatieve netwerken, de Federatie Palliatieve Zorg, de LEIF-lijn, de dagverzorgingscentra voor palliatieve verzorging.

De Federatie Palliatieve Zorg heeft de opdracht om handleidingen te schrijven voor de LOK-groepen van de huisartsen, om de basisrichtlijnen te kunnen verspreiden en hier vorming rond te geven aan de huisartsen.

De resultaten van het aangehaalde onderzoek geven een beeld van wat de huidige inspanningen op dit gebied betekenen. Er zijn dus blijvende inspanningen nodig. Dat is een evidentie voor de volgende jaren.

Er worden geen extra maatregelen gepland. Het thema van de palliatieve zorg zal ook aan bod komen op de eerstelijnsgezondheidsconferentie. De staatshervorming zal de kans bieden om het palliatieve zorglandschap eens onder de loep te nemen en eventuele bestaande knelpunten aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Mevrouw Griet Coppé: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb onthouden dat er niet onmiddellijk extra middelen beschikbaar zullen zijn, maar bij de staatshervorming kunnen er misschien wel extra middelen komen omdat het een thema is dat we niet meer kunnen wegdenken uit onze vergrijsde maatschappij. Vroegtijdige zorgplanning en de nodige palliatieve ondersteuning zijn vragen van vele mensen. In de toekomst zal deze vraag nog toenemen.

De Federale Regering heeft maatregelen opgelegd om nu reeds de nodige aandacht te geven aan palliatieve ondersteuning, maar spijtig genoeg gebeurt dit niet altijd. Het personeel wordt ook wel ingezet voor andere taken en het thema wordt gemakkelijk naar achteren geschoven. We hopen dat dit in de toekomst een thema blijft dat de nodige aandacht van het parlement zal krijgen.

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Stervensbegeleiding en levenseinde staan hoog op de agenda. Het voorbije weekend vierde LEIF nog zijn tienjarig bestaan.

Op dit ogenblik plant u geen bijkomende initiatieven. Ik blijf erbij dat er een aantal knelpunten blijven bestaan. Bijvoorbeeld: in een op tien gevallen loopt er iets mis bij de palliatieve sedatie. Dat is 10 procent, wat tamelijk veel is. Er is de kritiek dat men in bepaalde gevallen de term palliatieve sedatie gebruikt, terwijl het in de praktijk om een verdoken vorm van euthanasie gaat. Het is belangrijk dat de omgeving van de patiënt op voorhand goed is geïnformeerd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Mia De Vits tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het toenemend drugs- en alcoholgebruik bij ouderen
- 139 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: Voorzitter, minister, collega's, uit de laatste Nationale Gezondheidsenquête van 2008 blijkt dat het gebruik van middelen bij ouderen tijdens de voorbije tien jaar duidelijk is gestegen. Men spreekt van een verdrievoudiging van het aantal ouderen over de laatste tien jaar. Zo werd er een stijging opgetekend in het gebruik van alcohol en het problematische verbruik ervan, maar ook medicatie, zoals slaapmiddelen en antidepressiva werd meer gebruikt. Een ander zorgwekkende vaststelling is de consumptie van illegale drugs zoals cannabis, terwijl bij de vorige enquête geen enkele deelnemer gebruikte.

Minister, ik stel vast dat u in uw beleidsnota de nadruk legt op het promoten van een goede gezondheid, waarbij het gebruik van genotsmiddelen een aandachtspunt is. Daartegenover staat dat slechts 0,1 procent van het bruto nationaal product naar preventie gaat, terwijl 10 procent wordt geïnvesteerd in curatieve zorg. Nochtans blijkt uit studies dat leefgewoontes nog steeds een grote invloed hebben op onze gezondheid. In uw actieplan alcohol en drugs lees ik echter weinig over uw aanpak bij ouderen. U verwijst naar thuiszorg en mantelzorg als voornaamste actoren, maar ik vind niks terug over preventie bij vereenzaamde ouderen.

Minister, merkt men bij de thuiszorg ook een stijging van de verslavingsproblematiek? Zijn er richtlijnen binnen de thuiszorg over hoe men met cliënten met een verslaving moet omgaan? Welke acties zijn er momenteel op het terrein rond verslaving bij ouderen? Plant u bijkomende acties in het kader van de verslavingsproblematiek bij ouderen? Zal men ook op gebied van preventie inzetten op ouderen en verslavingen en welke acties lopen hierrond momenteel?

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseeel: Voorzitter, minister, collega's, ik heb over deze problematiek schriftelijke vragen gesteld. Voor het verslag preciseer ik dat het over vraag 173 van 9 januari 2012 gaat en over vraag 456 van 30 april 2013. Ik deel de bekommernissen van mevrouw De Vits en ben blij dat het ter sprake komt.

Minister, in 2012 erkende u dat het om een reëel probleem gaat, dat in de toekomst alleen maar groter zal worden, wat experts ook zeggen. Het doet zich ook voor in Nederland en Duitsland, waar men ernstige problemen heeft vastgesteld en waar men in de ouderenzorg al een regeling heeft getroffen voor mensen met een ernstige drugsverslaving, door er speciale instellingen voor op te richten.

Nu, zonder te zeggen dat het zo ver moet gaan, had ik in 2012 en 2013 vooral de vraag wat er kon worden gedaan. In 2012 hebt u gezegd dat er een verkennende fase aan de gang was om de problematiek goed in kaart te brengen vooraleer er zomaar initiatieven zouden worden gelanceerd. U zei dat er geen terugkerend onderzoek is voor die problematiek. U gaf te kennen dat u er belangstelling voor had. Daarom vroeg ik u in 2013 naar de stand van zaken. In dat antwoord liet u weten dat er wel over gesproken was dit onderwerp op te nemen in de planning, maar dat dit is moeten wijken voor andere prioriteiten. Ik begrijp dat men op een bepaald moment prioriteiten moeten stellen, maar zo bleef ik toch wat op mijn honger zitten. Als we enerzijds zeggen dat er een groot onderzoek moet zijn vooraleer er kan worden ingegrepen en anderzijds dat het een immens onderzoek is dat nu geen prioriteit heeft, komen we niet tot het in kaart brengen van de problematiek en dus ook niet tot maatregelen.

Ik wil mevrouw De Vits bijtreden en met aandrang verzoeken dit toch beter in kaart te brengen. Desnoods moeten we over het muurtje gaan kijken naar de manier waarop men in Nederland tot bepaalde maatregelen is gekomen en naar wat we van hen kunnen leren. Minister, wat wilt u daar nu mee doen?

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Mevrouw Vera Jans: Voorzitter, ik wil graag aansluiten bij de vraag van mevrouw De Vits. Ze heeft het over het toenemende drugs- en alcoholgebruik bij ouderen.

Minister, het is u waarschijnlijk niet ontgaan dat ik een aantal schriftelijke vragen heb ingediend over dezelfde problematiek, maar dan bij de doelgroep van personen met een handicap. Ik zal al die vragen hier niet stellen, dat zou ons te ver leiden. Het Vlaams Welzijnsverbond wijdde daar in februari in haar tijdschrift een zeer ruim artikel aan. Het is niet alleen bij ouderen een groeiend probleem, maar ook bij personen met een handicap. We stellen vast dat dat nieuw is voor ons, maar ook voor de hulpverleners. We moeten zoeken naar initiatieven en samenwerking om dit aan te pakken. Zoals gezegd, heb ik daarover een aantal schriftelijke vragen ingediend. Ik wacht het antwoord af.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, ik wil twee reflecties overlopen vooraleer ik jullie vragen beantwoord.

Toevallig kom ik net van het drugscongres in Gent, dat traditioneel onder leiding van de Universiteit Gent, meer bepaald Brice De Ruyver, wordt georganiseerd. Daarin wordt nagedacht over het drugsbeleid van de volgende jaren en de knelpunten die er op dit moment zijn. Ik heb daar ook ter sprake gebracht dat we in een fase gekomen zijn dat het Vlaamse drugsbeleid voor een aantal keuzes staat. Met de staats hervorming komen de conventies van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) die betrekking hebben op drugshulpverlening, over naar de gemeenschappen. Dat betekent dat de scope waarover wij traditioneel kunnen beschikken, niet meer alleen een van preventie is, maar dat ook hulpverlening, dat een stukje onder onze bevoegdheid valt, op een veel grotere manier deel zal uitmaken van de Vlaamse bevoegdheden.

Tegelijkertijd loopt eind 2015 het huidige Vlaams actieplan tabak, alcohol en drugs af. Dat zal ongeveer met elkaar sporen. Dat wil zeggen dat 2014-2015 cruciale jaren worden om te weten hoe het drugsbeleid zich de volgende jaren zal ontwikkelen in Vlaanderen, langs de ene kant op basis van het Preventiedecreet, langs de andere kant op basis van het gegeven dat er nieuwe bevoegdheden komen.

Dat zal ook het moment zijn waarop drugshulpverlening – en dan kom ik bij de vragen die werden gesteld over thuiszorg en de residentiële ouderzorg – zich steeds meer zal moeten integreren in de evoluties die er zijn op het vlak van nood aan intensieve en volgehouden of doorgedreven therapie, ook in de mate dat het deel zal uitmaken van integrale jeugdhulp, van chronische zorg, van allerlei evoluties op het terrein. Het gaat over verslavingsproblematieken als illegale drugs, alcohol enzovoort. De drugshulpverlening zal meer en meer deel uitmaken van het beleid dat we met betrekking tot dit soort uitdagingen voor de volgende jaren in de organisatie van bijvoorbeeld thuiszorg moeten opnemen.

In die zin kan ik uw frustratie wel begrijpen wanneer u vraagt naar wat er op de heel korte termijn zal gebeuren. In alle eerlijkheid denk ik dat het debat zich zal integreren in het debat over hoe we er de volgende jaren voor zullen zorgen dat in de eerste lijn de nodige competenties aanwezig zijn om met heel wat nieuwe uitdagingen om te gaan die zich zullen voordoen. Ik heb het dan over een heel brede waaier aan uitdagingen: meer expertise rond dementie, rond verslaving, rond kinderarmoede enzovoort. Er zijn heel wat aspecten die meer en meer uitdrukkelijk appel doen op de eerstelijns welzijnsdiensten en eerstelijns gezondheidsdiensten. We moeten dan ook bekijken hoe de erkende diensten gezinszorg de komende jaren daar voldoende expertise voor kunnen ontwikkelen.

Ik heb geen actuele cijfers over de stijging van de verslavingsproblematiek. Er zijn op dit ogenblik geen specifieke richtlijnen binnen de thuiszorg over hoe men met verslaafde cliënten moet omgaan. Ik weet wel – en dat ondersteunen we uiteraard – dat er binnen de diensten gezinszorg wordt nagedacht over wat dat betekent voor de volgende jaren. Gezinnen zullen geconfronteerd worden met de aanwezigheid van allerlei soorten problematieken. Ik kan me voorstellen dat de vraag over hoe je moet omgaan met een fenomeen als drugs- en alcoholgebruik bij ouderen een belangrijk element zal zijn in de vragen naar de positie, de rol en de competenties in de welzijnsdiensten en thuiszorgdiensten.

Je ziet dat heel duidelijk. We hebben een heel traject achter de rug rond de vraag hoe je moet omgaan met dementie en het verhogen van expertise. Ik kan mij voorstellen dat een andere problematiek zoals verslaving ook in dit soort gesprekken aan bod moet komen.

Zowel het chronische karakter van vele alcohol- of drugsproblemen als een beter zorgbereik voor gebruikers in de voorbije decennia hebben er inderdaad toe geleid dat de drugshulpverlening wordt geconfronteerd met een groeiende groep oudere gebruikers.

Vooralsnog gaat het qua aantallen om een beperkte groep. Op basis van de cijfers van de Vlaamse Vereniging van Behandelingscentra Verslaafdenczorg (VVBV) voor het jaar 2010, waren 10 procent van de cliënten ouder dan 40 jaar. Het gaat in concreto om 266 mensen, waarvan er 50 ouder waren dan 50 jaar. 62 procent is heroïnegebruiker en we zien ze vooral in Limburg, Antwerpen en Kortrijk. Het aantal nieuwe instromers is zeer beperkt: oudere drugsgebruikers zijn meestal al lang in behandeling.

Het aanbod binnen de drugshulpverlening is steeds een aanbod op maat van de cliënt die zich aanbiedt en houdt rekening met diverse factoren zoals leeftijd, gender, sociale achtergrond, persoonlijkheidskenmerken enzovoort. In die zin vraagt de aanpak van oudere drugsgebruikers niet zozeer een aparte visie. Zoals gezegd, denk ik dat men zich de volgende jaren in de hulpverlening zal moeten bezinnen over de manier waarop men zich in een meer globale zorg, een continuïteit van zorg zal inschakelen als het gaat over chronische patiënten.

In de filosofie van de drugshulpverlening en onder andere ook artikel 107 staat integratie van het specifieke hulpverleningsaanbod in een ruimere aanpak van zorg, wonen, werken, algemene gezondheidszorg steeds centraal. In die zin moet u ook mijn overtuiging voor de evolutie in de volgende jaren begrijpen.

Voor de oudere drugsgebruikers zal de zorg, ‘care’, naast de behandeling, ‘cure’, dus meer op de voorgrond komen. Personen met een jarenlang verleden als drugsgebruiker kennen immers een versnelde verouderingsproblematiek – meer virale infecties, diabetes, gebitsproblemen, hartziekten, ademhalingsproblemen, mentale en psychiatrische problemen. Conform de beginselen van het Woonzorgdecreet zal ook bij de oudere drugsgebruiker onderzocht worden op welke wijze zelfzorg, mantelzorg en professionele zorg correct en individueel kunnen worden ingezet.

Zwaar zorgbehoevende ouderen, en dus ook zwaar zorgbehoevende drugsgebruikers, kunnen in een woonzorgcentrum worden opgenomen. Naast huisvesting en huishoudelijke verzorging wordt in een woonzorgcentrum verpleegkundige en paramedische verzorging verleend zonder dat dagelijks medisch toezicht noodzakelijk is. Conform de bepalingen van het Woonzorgdecreet kan voor de opname van personen die geen 65 jaar zijn, een afwijking worden gevraagd voor de leeftijdsvoorwaarde. Het engagement vanwege de voorziening om specifieke kennis over de zorg van oudere drugsgebruikers te verwerven, lijkt me evident. Een specifiek woonzorgcentrum voor oudere drugsgebruikers zoals in Nederland bestaat, lijkt me niet wenselijk. Integratie van de oudere gebruikers in het algemene aanbod krijgt de voorkeur. Zo niet, dan moeten we voor heel veel verschillende groepen van bejaarden aparte instellingen bouwen. Gezien de kleine aantallen zou een regionale spreiding van dergelijke voorzieningen heel erg moeilijk worden, met alle nadelen voor de doelgroep en de omgeving van dien.

Momenteel loopt de nieuwe gezondheidsenquête, die ook items bevat die voor dit thema relevant zijn. De resultaten van de nieuwe gezondheidsenquête worden verwacht in het najaar van 2014. Het idee is om daarna, als eerste stap, de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen een literatuuronderzoek te laten verrichten over mogelijke interventies, om vervolgens met de resultaten naar relevante stakeholders te gaan en te kijken hoe we samen iets op touw kunnen zetten. Deze specifieke aandachtspunten zullen aan bod komen in de reflectie over de manier waarop wij de volgende jaren de eerstelijns zullen organiseren wat betreft de ondersteuning van mensen in een thuissituatie. Dat vereist een aangepaste reflectie en positionering van de gespecialiseerde hulpverlener en van alle stakeholders die op de eerstelijns welzijn of zorg aanbieden.

Dit is een vrij omvangrijk werk, als we het goed willen doen. ‘Ouderen’ bestaan als doelgroep uit een hele reeks van zeer verschillende subdoelgroepen. Actieve zestigers zijn niet hetzelfde als zorgbehoevende tachtigers, en kunnen ook niet met dezelfde aanpak worden bereikt. Blijkbaar zijn er in het buitenland ook weinig goede en bruikbare voorbeelden waarop wij ons kunnen baseren.

Mevrouw Mia De Vits: Uw antwoord volstaat, minister. Uit uw antwoord blijkt dat u bezorgd bent. Ouderen mogen niet over het hoofd worden gezien. Sociale controle ontbreekt soms. Men weet niet altijd hoe men hen moet bereiken. Het is een ernstig probleem.

Mevrouw Ann Brusseel: Minister, helaas heb ik niet veel nieuws gehoord. U deelt de bekommernissen, en uiteraard ben ik daar blij om. In uw antwoord focuste u vooral op illegale verdovende middelen. Alcoholmisbruik is evenwel ruimer verspreid dan heroïnegebruik. Ook dat probleem moet worden aangepakt. U zegt dat er een literatuuronderzoek nodig is. Ik ben er een voorstander van. Maar u hebt dat ook al in april gezegd. Waarom is de opdracht om dat onderzoek uit te voeren nog niet gegeven? Dat stelt mij toch teleur. Ik begrijp wel dat u niet staat te springen om een Nederlands initiatief over te nemen. Toch had ik gehoopt dat u wat dieper op het probleem zou ingaan, na de vragen van mijn collega's en mezelf. Ik hoop alleszins dat het literatuuronderzoek er snel komt. U zegt dat het nodig is, maar niet dat u de opdracht daartoe zult geven en wanneer dat dan wel zal gebeuren.

Minister Jo Vandeurzen: Wat betreft de drugshulpverlening en de problemen met verslaving in het algemeen – het gaat ook over alcohol bijvoorbeeld – zijn wij stricto sensu bevoegd voor preventie. Ik wil mij daar niet achter verschuilen. De vraag naar een totaalbeleid is pertinent. In dat geval moeten wij zorgen voor preventie, maar ons ook bekommeren over de opvolging en behandeling. Zodra wij veel meer bevoegdheden krijgen inzake hulpverlening, zullen wij goed moeten onderzoeken hoe wij dat moeten aanpakken.

Een tweede punt is het aspect ouderen en drugsverslaving. Bij de behandeling van een acuut probleem zijn dan ook andere kwesties relevant, zoals sociale problemen als eenzaamheid. Dat vereist dan dat de drugshulpverlening zich herpositioneert in de eerstelijns. Hulpverleners die gezinnen bezoeken, buigen zich in projecten over armoedebestrijding over de vraag hoe men de elementaire signalen herkent. Dat soort vragen moeten ook worden gesteld in de gezinszorg, als het gaat over mensen die worstelen met eenzaamheid, drankproblemen, dementie enzovoort. Dat zal andere, nieuwe verwachtingen over de eerstelijnsactoren creëren. Vandaag verzorgen zij: zij nemen huishoudelijke en verzorgingstaken waar. Hun takenpakket zal verbreden. Dat is een persoonlijke reflectie; vat dat niet op als een geformaliseerde beleidsbeslissing.

Ik was zo-even zuiver toevallig aanwezig op het drugscongres in Gent. Dat wordt dé vraag inzake de toekomst van de drugshulpverlening in Vlaanderen: komt er een apart circuit, tot en met thuis, of zal men via outreaching expertise delen en inhaken op het werk van andere actoren? Mevrouw Jans sprak over de sector van personen met een beperking. Zeker, maar dat vereist een andere attitude, gefocust op outreaching en een debat over exclusiecriteria. Vaak stelt men immers dat een drugsprobleem de hulpbehoevende uit de hulpverlening sluit. Op het terrein gebeurt dat al ten dele. Dat is dus een breed debat, dat op de correcte manier moet worden gevoerd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borgh tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de eisen voor een volwaardig sociaal statuut voor onthaalouders
- 134 (2013-2014)

Vraag om uitleg van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de invoering van een volwaardig werknemersstatuut voor onthaalouders
- 201 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Voorzitter, minister, collega's, de christelijke bediendenbond LBC heeft actie gevoerd voor een volwaardig statuut voor onthaalouders en u, minister, een concreet voorstel overgemaakt. Volgens de vakbond zal die maatregel niet veel geld kosten. Volgens de vakbonden hebt u beloofd de sociale partners hierover samen te roepen. Het sociaal statuut van de onthaalouders is een dossier dat wij nu al vele legislaturen met ons meeslepen, maar dat ook zeer complex is.

Er is het probleem dat niet alle onthaalouders even enthousiast zijn. Tijdens de hoorzitting op 1 april 2010 stelde u dat ongeveer de helft van de onthaalouders geen vragende partij is. Er is de budgettaire kostprijs. Naar aanleiding van vragen in de commissie verklaarde u in de commissievergadering van 19 februari 2013 dat ramingen van de meerkosten voor de Vlaamse overheid een bedrag van ruim 100 miljoen euro opleveren. Als nu de LBC komt zeggen dat zijn voorstel niet veel geld zal kosten, dan is dat toch een totaal ander geluid.

Er is de betrokkenheid van het federale niveau. Minister Milquet, destijds bevoegd voor werk, had een plan dat tegen 1 januari 2011 een sociaal statuut mogelijk zou maken, inclusief het recht op jaarlijks verlof en de volledige werkloosheidsregeling. Het arbeidsrecht van huisarbeiders zou van toepassing zijn en het loon zou minstens gelijk zijn aan het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen.

Een deel van het loon zou worden behandeld als een niet-belastbare forfaitaire kostenvergoeding die de vorm zou aannemen van een terugbetaling van de kosten gedragen door de onthaalouders voor rekening van hun werkgevers. Dan gaat het over verwarmingskosten, eten, materiaal enzovoort.

Dit voorstel is nooit in werking getreden. Sindsdien is er overleg geweest met federaal minister De Coninck. Tijdens het overleg in februari werd beslist dat de verschillende gemeenschappen een lijst zouden maken van de knelpunten en de zaken die in de verdere bespreking aan bod zouden moeten komen. Men zou elkaar dan zien zodra dat huiswerk af was. De vraag is wat de stand van zaken is op dit ogenblik en hoe het voorstel van de Landelijke Bediendencentrale (LBC) daarin past.

Minister, wat is de precieze inhoud van het voorstel dat de LBC aan u deed? Wat is de budgettaire kost van het LBC-voorstel voor de Vlaamse en voor de federale overheid en hoe verhoudt die meerkost zich tot het door u geciteerde bedrag van 100 miljoen euro? Wat is de stand van zaken van het overleg met de federale minister van Werk? Wat is de houding van de andere gemeenschappen in dit dossier? U zou beloofd hebben de sociale partners hierover bijeen te roepen. Bevestigt u dat? Zo ja, wanneer zal dat gebeuren? Hebt u zicht op de houding van de onthaalouders tegenover een volwaardig statuut? Is het nog steeds zo dat 50 procent van de onthaalouders geen vragende partij is?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Minister, vorige week hebben de onthaalouders opnieuw actie gevoerd, dit keer op vrij kleine schaal, voor de invoering van een volwaardig werknemersstatuut. Terecht. Onthaalouders werken zeer hard, krijgen nog steeds geen loon maar een onkostenvergoeding, waarmee ze ook een deel van de kosten moeten betalen. Ze hebben geen recht op betaalde vakantie of vakantiegeld, geen dertiende maand of eindejaarspremie, slechts een beperkt ziekteverlof enzovoort.

Al meer dan vijftien jaar sleept het debat aan over het statuut van onthaalouders, zowel op het federale niveau als in het Vlaams Parlement. Dat gebeurt niet alleen op het politieke niveau, maar ook in de rechtsleer en de rechtspraak. In 2002 is er een kleine verbetering aangebracht via een zogenaamd sui-generisstatuut, maar op dat ogenblik was er een heel duidelijk advies van de Nationale Arbeidsraad, die uitdrukkelijk stelde dat dit eerste sociaal vangnet alleen kon worden aanvaard op de uitdrukkelijke voorwaarde dat het ging om een overgangsmaatregel, waarbij werd gesteld dat er uiterlijk midden 2004 een volwaardig statuut

uitgewerkt moest zijn. Die datum werd opgeschoven naar 2006, naar 2010 en 2011. Vandaag is het eind 2013, en er is nog geen schot in de zaak.

Ook in de rechtsleer is er scherpe kritiek op de bestaande situatie: specialisten arbeidsrecht – niet de eerste de besten – zeggen dat het onaanvaardbaar is dat een overheid zich zo in de onwettigheid bevindt. Ook de rechtspraak is duidelijk en gaat tot en met arresten van het Hof van Cassatie, die zeer duidelijk hebben bevestigd dat onthaalouders werknemers zijn.

Naar aanleiding van verschillende interpellaties en vragen om uitleg in de loop der jaren, hebben alle politieke partijen, zonder één uitzondering, zich ondubbelzinnig en duidelijk positief uitgesproken over de toekenning van een volwaardig statuut aan de onthaalouder. Ik kan van alle partijen duidelijke en straffe uitspraken tonen die – minister, het zal u niet verwonderen dat ik dat heb bijgehouden – in dit parlement en in de Kamer zijn gedaan.

De uitwerking van dit statuut is geen exclusief Vlaamse bevoegdheid, maar Vlaanderen draagt toch een belangrijke verantwoordelijkheid. Ik maak me in elk geval ernstige zorgen. De vooruitgang in dit dossier op het federale niveau stelt absoluut niets voor. We botsen daar op een muur. Niet lang geleden heeft federaal minister De Coninck het volgende gezegd. Ik citeer letterlijk: “Om het statuut van de onthaalouders te hervormen, moeten we het arbeidsrecht aanpassen, in de sociale zekerheid ingrijpen en naar financiële middelen op zoek gaan.” Na vijftien jaar discussie is dat een heel merkwaardige vaststelling. Minister, vijftien jaar geleden wisten we ook dat het arbeidsrecht moest worden aangepast, dat de regels in het socialezekerheidsrecht moesten worden aangepast en dat er moest worden gezocht naar financiële middelen. Als dit het antwoord is van de federale minister op de vraag wat er zal gebeuren met de uitwerking van een volwaardig statuut, dan is dat bijzonder bedroevend. Dit is een recent antwoord, het is niet van vijftien jaar geleden.

Minister De Coninck zal een evaluatie doen en ze zal de resultaten van de evaluatie aan de deelgebieden bezorgen. Dan hangt de implementatie van het nieuwe systeem af van de goodwill van de onderscheiden stakeholders. Het wordt hoog tijd om eindelijk daadwerkelijk de nodige stappen te zetten teneinde dit statuut te realiseren en het dossier niet opnieuw jaren vooruit te schuiven. We moeten niet opnieuw uitzoeken hoe we het arbeidsrecht aanpassen, hoe we in de sociale zekerheid moeten ingrijpen en hoe we voor financiële middelen zorgen. Dat had al heel lang geleden moeten gebeuren. We moeten dit niet opnieuw vooruit schuiven tot na de verkiezingen. De onthaalouders verdienen beter.

Minister, welke initiatieven gaat u nemen om eindelijk het reeds lang beloofde werknemersstatuut voor onthaalouders in praktijk te helpen – ik leg de klemtoon op helpen want ik weet dat het niet uw exclusieve bevoegdheid is – realiseren en de druk op de Federale Regering op te drijven om hiertoe de nodige initiatieven te ontwikkelen? Wat is de stand van zaken in het overleg met de Federale Regering om aan te dringen om onmiddellijk de nodige stappen te zetten om dit statuut uit te werken? Op het Vlaamse niveau bent u niet de exclusieve verantwoordelijke, maar we mogen niet vergeten dat uw partij ook in de Federale Regering zit. Het is wel minister De Coninck die belangrijke bevoegdheden heeft in die zaak, maar uw partij kan de druk in de Federale Regering toch opdrijven.

Minister, welke initiatieven hebt u in deze legislatuur genomen om de invoering van een volwaardig statuut mee te helpen voorbereiden? Werden er reeds middelen gepland om dit statuut in praktijk te verwezenlijken? Zijn er voorbereidingen gedaan om een regelgevend kader te ontwikkelen om dit statuut in de praktijk te kunnen realiseren?

Minister, het is heel belangrijk om nu al te werken aan de voorbereiding. Stel dat het federale niveau de nodige stappen zou zetten. We moeten voorkomen dat we op het Vlaamse niveau, wanneer we wel de volledige bevoegdheid hebben om dat statuut uit te werken, het dossier opnieuw gedurende jaren op de lange baan schuiven en dat het beleid zich verschuilt achter het argument dat de voorbereidende stappen nog moeten worden gezet. Daarom is het belangrijk dat u op mijn tweede vraag een duidelijk antwoord geeft.

De voorzitter: Mevrouw De Vits heeft het woord.

Mevrouw Mia De Vits: Er moet eindelijk een oplossing komen voor het statuut van onthaalmoeders. Het is inderdaad meer dan tien jaar geleden. Uit mijn verre vakbondsverleden herinner ik me dat we acties zijn gestart voor het statuut van de onthaalouders.

Mevrouw Dillen, ik kan uw analyse niet delen. We kunnen de bal van het federale naar het Vlaamse niveau gooien en omgekeerd. Mijn informatie is dat de wet van 1978 op de arbeidsovereenkomsten geen aanpassing behoeft, maar dat de minister van Arbeid op vragen van Vlaanderen en de Franse Gemeenschap over de werkloosheidsreglementering en de fiscaliteit wel heeft geantwoord. Klopt die informatie? Alle cijfers in verband met de sociale zekerheid zouden zijn gegeven aan de deelstaten. Nu moet het antwoord inzake de laatste etappes toekomen bij de minister van Werk, maar zij kan niet ageren zonder een groen licht van Vlaanderen en Wallonië. Is dat correct? Kan Vlaanderen een positief antwoord geven op de vraag of men de laatste stap kan zetten? Kan de minister met dat groen licht die stap wel zetten? Vorige week woensdag was er overleg met de vakbonden. Waarover ging die vergadering? Wat was daarvan het resultaat?

Minister, volgens mij is dit de stand van zaken, tenzij ik verkeerd ben ingelicht. Welk antwoord zult u geven op de vraag van minister De Coninck om de laatste stap te kunnen zetten en tot een beslissing te komen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: We hebben recent een kostprijberekening van de LBC inzake een volwaardig werknemersstatuut voor aangesloten onthaalouders ontvangen. Volgens de simulaties van deze vakbond zou de meerkost voor de installatie van een volwaardig werknemersstatuut neerkomen op 18.302.385,96 euro in totaal of 3740,82 euro per voltijds equivalent, en dit op jaarbasis. De LBC gaat hierbij uit van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen en houdt geen rekening met de eventuele extra kosten voor de diensten voor onthaalouders.

Op dit ogenblik gaan we na of deze becijferingen correct zijn. Het bedrag van 100 miljoen euro, dat eerder door ons werd genoemd, gaat uit van de sectorale minimumlonen die van toepassing zijn binnen het paritair comité 331 en is gebaseerd op een studie gemaakt in 2007 door de professoren Blanpain en Bundervoet over de inhoud en de gevolgen van een werknemersstatuut voor aangesloten onthaalouders.

Er zijn verschillende bijeenkomsten geweest van een technische werkgroep. Die werden georganiseerd door de federale minister van Werk. Er liggen een aantal voorstellen op tafel, waarover de gemeenschappen zich nu beraden. Er is een moment geweest waarop de federale overheid – voor alle duidelijkheid, dat was niet minister De Coninck – een beslissing heeft genomen waarbij er zowel op het vlak van sociale zekerheid als op het vlak van de fiscaliteit forfaitisering zouden worden doorgevoerd. Het is dat kader waarop de gemeenschappen toen principieel bevestigend hebben geantwoord: “Als jullie bereid zijn dit soort inspanningen te doen, dan zijn wij uiteraard bereid na te gaan hoe we de budgettaire mogelijkheden kunnen exploreren.”

Wat er nu op tafel ligt, is natuurlijk niet dat kader. Er is geen kader waarin de federale overheid spreekt over de forfaitisering van de belastingen en van de socialezekerheidsbijdragen. Ere wie ere toekomt, het kabinet van minister De Coninck doet dat op een ongelooflijk constructieve manier en zoekt naar mogelijkheden. Maar de simulaties zoals we ze nu bespreken, gaan uit van de bestaande wetgeving inzake mogelijkheden van lastenverlaging in sociale zekerheid die kunnen worden toegepast op deze situatie, en van de bestaande fiscaliteit en regels met betrekking tot het mogen overgaan tot het betalen van kostenvergoedingen die er nu zijn.

En nogmaals, minister De Coninck is nagegaan, in overleg met de gemeenschappen, of men een bediendenstatuut kan ontwikkelen op basis van het statuut ‘thuisarbeid’ zoals het in de wet van 1978 is ingevuld. De conclusie is dat er waarschijnlijk op het vlak van wetgeving – de rechten en de plichten die verbonden zijn aan het statuut van een werknemer of bediende – geen wijzigingen aan de Arbeidsovereenkomstenwet nodig zijn. In die scenario’s heeft men ook een soort van overgangsregeling onderzocht. Er zijn ons ook cijfers bezorgd over de sociale zekerheid.

De budgettaire impact van de invoering van dat statuut is natuurlijk niet meegenomen in deze bespreking. We hebben berekeningen gemaakt, maar dat zijn niet de berekeningen die door de voorganger van minister De Coninck aan ons werden voorgelegd. Minister Milquet heeft op een bepaald moment andere standpunten ingenomen. Ik geef daarmee helemaal geen kritiek op minister De Coninck, want ik denk dat zij correct omgaat met de informatie. Wij kunnen dus op dat punt aan de slag. De budgettaire consequenties zijn duidelijk, tenzij de Federale Regering nog andere mogelijkheden aanbiedt vanuit de sociale zekerheid of vanuit Financiën. We zijn dus de budgettaire berekeningen aan het onderzoeken en ze zijn zeer doorslaggevend om na te gaan welke houding we moeten aannemen.

Alle gemeenschappen participeerden aan de vergaderingen van de technische werkgroep. Het is ons vooralsnog niet duidelijk hoe de Franse en de Duitstalige Gemeenschap zich zullen uitspreken over dit dossier.

Mevrouw Van der Borgh, het is juist dat er vorige week, op 9 oktober, een overleg plaatsvond met de sociale partners. De werkgevers werden vertegenwoordigd door de diensten die met onthaalouders werken. Wij hebben geluisterd naar de standpunten van de vertegenwoordigers van de werknemers en de werkgevers. Uit dit overleg, waar ook de cijfers van LBC ter sprake kwamen, bleek dat er toch nog heel wat onbekenden zijn zoals: wat zal de extra kost voor de diensten voor onthaalouders zijn? De invoering zal ook bepaalde uitgaven voor de werkgever met zich meebrengen. Wat is de definitie van een voltijdse onthaalouder? Je kunt in een bepaalde redenering uitgaan van het aantal kinderen dat wordt opgevangen. Stel dat men zou werken met vier opgevangen kinderen als basis, maar dat uit de feiten blijkt dat het gemiddelde momenteel 3,2 kinderen is, dan moet men ook berekenen wat dat zou betekenen in de financiering.

Jullie hebben het ook verwoord, maar de vraag is daar ook ter sprake gekomen: ‘Wensen alle onthaalouders een volwaardig werknemersstatuut?’ Op die vergadering zijn duidelijk de inzichten van bepaalde diensten aangebracht die zei dat er een groep is die er nood aan heeft en er ook verwachtingen rond heeft, maar dat er ook een groep is die het uitdrukkelijk niet wenst en niet zal instappen indien het ooit verplicht wordt. Dat laatste is belangrijk omdat we weten dat heel wat onthaalouders genieten van de huwelijksquotiënt, die wegvalt bij de overgang van het sui-generisstatuut naar een volwaardig werknemersstatuut.

Ik ga even wachten om te zeggen wat er is afgesproken tot ik de laatste informatie heb gegeven. De Vlaamse Regering heeft met de sociale partners afspraken gemaakt. Het dossier is bij de onderhandelingen van het VIA 4-akkoord – het akkoord rond de arbeidsvoorwaarden in de welzijnssector – uitdrukkelijk aan bod gekomen. Er is toen afgesproken dat, als er op 31 december 2012 nog geen werknemersstatuut zou zijn, de Vlaamse overheid een miljoen euro zou inzetten voor een collectieve verzekering voor aangesloten onthaalouders als aanzet tot een tweede pensioenpijler later. Die afspraak is ook nagekomen door de Vlaamse overheid en dat bedrag is ook effectief overgemaakt.

Daarnaast maakt het decreet Kinderopvang van baby’s en peuters het een dienst voor onthaalouders mogelijk om effectief met werknemers te werken. Uiteraard zal ook de financiering moeten worden aangepast.

Toen ik de sociale partners gezien heb, heb ik gevraagd wat hun vraag is. Gaan we aan de hand van de acties van LBC een nieuw gesprek voeren over de middelen die intussen ter

beschikking zijn gesteld? Als dat de vraag is van de sociale partners, zal er in de schoot van de regering een nieuwe deliberatie moeten gebeuren. Ik kan mij daar niet persoonlijk voor engageren, we zullen dat moeten afspreken.

Er zal een tegensprekelijkheid moeten komen in de calculatie van de bedragen. Intussen moet ik ook zeggen dat de simulaties die Kind en Gezin maakt op de hypothese die ook met de Federale Regering besproken is, namelijk een bediendenstatuut in het kader van thuisarbeid, substantieel anders zijn dan de berekeningen die de vakbond maakt. Er moet dus tegensprekelijkheid zijn om de juiste cijfers te hebben.

Er is een derde probleem dat ook in dit gesprek aan bod is gekomen. Als je een systeem zou willen hebben waarin de mensen kunnen kiezen voor het werknemersstatuut of anders gezegd, een situatie zou willen hebben waarin het sui-generisstatuut kan blijven bestaan, maar waarin daarnaast een werknemersstatuut tot de opties behoort, dan is de vraag hoe dat legistisch moet. Zodra er duidelijkheid zou zijn dat de inhoud van de job en de relatie tussen de onthaalouder en de dienst moet worden gekwalificeerd als een bediendecontract – thuisarbeid –, dan is er weinig marge om te zeggen dat de werkinhoud voor iemand anders tot een andere kwalificatie leidt. Dat gaat. Er is rechtspraak, maar rechtspraak in de twee richtingen. Het is niet zo dat de rechtspraak eenduidig is. Stel dat we op een bepaald moment met het statuut aan de slag kunnen, dan zal het nog duidelijk moeten worden hoe dat kan zonder rechtsonzekerheid te creëren zodat diegenen die het niet willen, er niet op een of andere manier onder gaan ressorteren.

Ik heb aan de sociale partners gezegd dat, als ze willen, ook naar aanleiding van de syndicale acties, dat het debat opnieuw wordt geopend, ze dat duidelijk moeten maken en eventueel een voorstel moeten doen. Ik ben persoonlijk zeer tevreden met de samenwerking met het kabinet van minister De Coninck, want ze zijn zeer constructief. Het inpassen in thuisarbeid lijkt vanuit de wet op de arbeidsovereenkomsten het meest plausibel, maar er zijn nog een aantal vragen die budgettair niet onbelangrijk zijn en die door de gemeenschappen moeten worden ingevuld.

Wij hebben op dit moment geen duidelijkheid over het aandeel onthaalouders dat voorstander is van een werknemersstatuut of liever het bestaande sui-generisstatuut overeind wil houden. Ik kan u daar geen cijfers over geven. Ik heb enkel gehoord van een aantal actoren dat er toch een aantal het statuut niet problematisch vinden, maar ik kan absoluut geen verhouding geven. Ik moet u wel bevestigen dat er mensen zijn die uitdrukkelijk het statuut vragen.

Ik realiseer me dat de situatie op het terrein voor de betrokkenen niet echt bevredigend is. We blijken altijd opnieuw op dezelfde problemen te stuiten. Het budgettaire probleem is voor de gemeenschappen een van de belangrijkste problemen. Ik heb afspraken gemaakt. Kind en Gezin heeft zich geëngageerd om administratief enkele dingen uit te klaren. Een van de vragen is of we juridisch gezien twee systemen naast elkaar kunnen laten bestaan. We zullen ook met de federale collega moeten overleggen. Ik verwacht dus antwoorden op die vragen: en de tegensprekelijkheid van de berekeningen, en de juridische context van wat mogelijk is, en eventueel vragen over de invulling van de engagementen die in het VIA-akkoord zijn genomen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Minister, ik wens u deze keer niet enkel formeel te bedanken voor uw antwoord, maar oprecht te bedanken voor uw antwoord want deze keer hebt u wel oprecht de verschillende vragen duidelijk beantwoord.

Voor mij is de uitklaring van de meerkost van 18 miljoen euro ten opzichte van 100 miljoen euro belangrijk. Ik heb begrepen dat de uitklaring bezig is. Hebt u enig idee tegen wanneer u die verduidelijking verwacht?

Het derde probleem dat u aankaart, is natuurlijk een niet onbelangrijk probleem. Mochten de mensen kunnen kiezen, hoe moet het dan legistiek worden opgelost? Dat is een zeer belangrijk element. Ik heb begrepen dat er geen wijziging is in de 50 procent die al dan niet wenst in te stappen in zo'n statuut. Het blijft een belangrijke groep en we moeten zorgen dat er geen plaatsen verdwijnen, want dat is het laatste wat wij zouden willen.

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Minister, ik heb aandachtig naar uw antwoord geluisterd, maar mevrouw Van der Borgh, ik ben niet zo positief wat het antwoord zelf betreft. Het verwondert mij dat na al die jaren – het is geen dossier dat nog maar een half jaar op uw bureau ligt, maar het dateert al van 2000 – nog moet worden onderzocht wat de budgettaire consequenties zijn, consequenties die zeer belangrijk zijn “voor de houding die ‘we’ moeten aannemen”. Minister, die budgettaire consequenties zouden toch al lang gekend mogen zijn, niet tot op de laatste eurocent – dat zou trouwens totaal onmogelijk zijn –, maar na al die jaren van discussie zou u toch al min of meer moeten weten wat de verschillende aspecten van de kostprijs zijn. Het is bizar dat er vandaag nog zoveel vraagtekens zijn bij de berekening van de kostprijs.

U zegt dat u moet nagaan wie er als zelfstandige kan blijven werken en wie als werknemer. Ik vind het heel merkwaardig – en ik spreek nu even als jurist – dat, in tegenstelling tot andere sectoren waar de RSZ en de sociale inspectie wel heel actief op jacht gaan naar schijnzelfstandigen, dat in deze sector nog niet gebeurt. Ik moet u geen les in de rechten geven, die pretentie heb ik niet, maar wat is de essentie van zelfstandige zijn? De essentie is dat je job voor een deel in vrijheid kunt invullen. Als ik om 14 uur beslis om vier uur te stoppen om mijn moeder te gaan bezoeken of om met mijn kinderen te gaan shoppen, dan kan ik dat doen. Dat is de essentie van zelfstandige te zijn. Als onthaalouder kan ik mezelf om 14 uur geen uurtje vrij geven. Ik vrees, minister, dat die keuze niet meer mogelijk zal zijn. Een zelfstandige werkt ook onder een bepaald toezicht. Ik vind het trouwens terecht dat er toezicht wordt uitgeoefend wat de kwaliteit betreft, maar dat is een ander verhaal.

Ik begrijp niet goed dat al die vragen na al die jaren nog moeten worden uitgeklaard. Ik vrees, minister, dat het in de praktijk effectief toekennen van dat statuut nog op de lange baan zal worden geschoven en dat het zeker nog niet voor morgen is, zeker niet voor deze legislatuur.

Minister, ik denk dat u in grote lijnen – niet tot op de laatste eurocent – wel zicht hebt op het kostenplaatje, maar dat de bereidheid er niet is om binnen de totale begroting van deze Vlaamse Regering die financiële middelen vrij te maken. Ik vrees dat de onthaalouders gewaarschuwd zijn: het toekennen van een volwaardig statuut is nog niet voor zeer binnenkort.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes: Minister, ik heb ook aandachtig geluisterd naar uw antwoord. Misschien is het mij ontgaan, maar ik heb een vraag over de drie gemeenschappen en de federale overheid. Is het gelijk oversteken? Moeten alle gemeenschappen het eens zijn over de modaliteiten? Of zijn er verschillende pistes mogelijk?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Dat laatste is een goede vraag. Naarmate het bestaande sui-generissysteem moet uitdoven, zal iedereen zich daarmee toch akkoord moeten verklaren, want vroeg of laat verdwijnt dat dan natuurlijk. Als het naast elkaar kan bestaan, met alle discussies van dien, kan het zijn dat iedereen een eigen positie kan innemen. Het is terecht dat minister De Coninck daar een antwoord op vraagt van de gemeenschappen.

Het is duidelijk: we moeten stappen zetten in dat statuut. Ik denk niet dat er daar discussie over bestaat. De vraag is alleen hoe dat het best kan gebeuren. Het is niet zo dat daar niet is over nagedacht of over onderhandeld tijdens deze legislatuur. Er is, syndicaal en met

werknemers, onder meer over dit probleem een onderhandeling geweest. Die is beëindigd met een sociaal akkoord, dat is afgesloten in het akkoord van Vlaanderen in Actie (ViA). Het ViA-akkoord is de legislatuuroverschrijdende onderhandeling over de evolutie van de arbeidsvoorwaarden in de welzijnssector. Daar is dit thema uitdrukkelijk aan bod gekomen.

Er is afgesproken dat, indien er op 31 december 2012 geen statuut zou zijn, de Vlaamse Regering 1 miljoen euro moest uittrekken om een verbetering van het aanvullend pensioen of de collectieve verzekering die daaraan vooraf zou kunnen gaan, te realiseren. Met andere woorden, er is over dit vraagstuk een afspraak gemaakt met de sociale partners, waarbij de syndicale organisaties duidelijk hebben aangegeven dat het hun ambitie was te blijven ijveren voor dat statuut. Dat hebben ze op dat moment ook bevestigd. Er is een afspraak gemaakt wat er budgettair in ieder geval zal moeten gebeuren, los van het al dan niet realiseren van het statuut in deze legislatuur. Die afspraak is gehonoreerd door de Vlaamse overheid. In die zin is het dus niet correct te zeggen dat we nu plotseling zouden ontdekken dat we nog een probleem moeten aanpakken. Er zijn afspraken gemaakt over wat de aanpak zou zijn in deze legislatuur, bij ontstentenis van.

Wat die budgetten betreft, zijn er een aantal dingen die verklaren wat de moeilijkheid is, al wil ik mij daar niet achter wegsteken. Werknemers en werkgevers in die sector zijn onder het paritair comité 331 terechtgekomen. Ik heb dat vorige keer al geantwoord op een vraag aan u, mevrouw Van der Borght: dat is de Vlaamse overheid ook overkomen. Als je daarvan de cao's moet toepassen, kom je natuurlijk aan bepaalde berekeningen, die ik geciteerd heb.

Wat nu nieuw is – of alleszins belangrijk als signaal van de vakbonden en wat ik in die zin moet interpreteren als een constructief voorstel – is dat ze niet willen starten bij de cao's van de erkende en gesubsidieerde kinderopvang, maar dat ze willen beginnen met de minimumlonen. Ze suggereren eigenlijk dat ze een sectorale cao willen maken of een cao specifiek voor deze groep, aan andere voorwaarden dan de erkende en gesubsidieerde sector. Dat is trouwens een verantwoordelijkheid die werkgevers en werknemers ook al hebben genomen voor de sector van de zelfstandige onthaalouders, of beter gedefinieerd, de initiatieven buiten de erkende en gesubsidieerde sector. Maar dat paritair comité is natuurlijk aanwezig. Zonder een akkoord tussen werkgevers en werknemers is de hypothese die LBC onder ogen neemt, ook niet uitvoerbaar. Dat veronderstelt een collectieve arbeidsovereenkomst.

En ten tweede – voor alle duidelijkheid: ik wil dat niet in de schoenen schuiven van minister De Coninck – is er ooit een hypothese geweest waarbij er op federaal vlak wat sociale zekerheid en fiscaliteit betreft zou worden 'geforfaitiseerd'. Het is voor de financiële berekeningen natuurlijk een belangrijk element dat we in de toepassing van generieke maatregelen zitten en niet in een fase van specifieke maatregelen voor deze sector.

Mevrouw Van der Borght, ik kan u niet zeggen dat de verhouding tussen de diegenen die willen instappen en diegenen die dat niet willen fiftyfifty is. De evoluties op het terrein zijn wat ze zijn. Ik kan dat niet objectiveren of hard maken. Het zijn intuïties. Het zou niet correct zijn om de indruk te geven dat er geen groep is die uitdrukkelijk, ook vanuit de problematiek van gezinsinkomen enzovoort, vragende partij is om naar een werknemersstatuut over te gaan.

We zouden een heel interessante discussie kunnen voeren over het arbeidsrecht en het dwingend karakter van de wet op de arbeidsovereenkomst. Maar, mevrouw Dillen, de vraag is welke elementen uit de contractuele relatie tussen de dienst en de onthaalouders decisief zijn om te spreken van een werknemersstatuut of niet. Als je de twee naast elkaar kunt leggen, wat zijn dan de verschillen tussen de twee contractuele relaties die de kwalificatie werknemer of niet-werknemer kunnen verantwoorden? Dat is eigenlijk de vraag. In mijn vroegere leven heb ik toch wat zaken gepleit. Ooit heb ik zelfs, op basis van het hetzelfde type contract, in de ene zaak gepleit voor een zelfstandige kwalificatie en in de andere zaak

voor een werknemerskwalificatie. Ik heb beide keren gelijk gekregen. (*Opmerkingen van mevrouw Marijke Dillen*)

Dat is zeer lang geleden. Die discussie is ook niet nieuw. Dokters in ziekenhuizen, zijn dat zelfstandige werknemers? Dat debat kan zich in vele situaties voordoen. Als er vanuit sociale partners de vraag zou kunnen zijn om toch een stap te zetten, een experiment te starten of een aantal mensen die stap te laten zetten om te zien wat dat effectief betekent voor de budgetten en de capaciteit, zullen we dat moeten doen op basis van een juridische constructie die orthodox is, de wetgeving respecteert en niet leidt tot ongewilde neveneffecten, noch op het niveau van individuele onthaalouders, die dat zeker niet willen, noch op het niveau van de overheid, die daar de financiële middelen niet voor heeft. Die zaken zijn voorwerp van discussie en juridisch overleg. Kan het? Is het mogelijk? Wat is de implicatie voor de positie van de betrokkenen? Die moeten er natuurlijk mee akkoord gaan om zo'n arbeidsovereenkomst te ondertekenen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Van der Borght tot de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de studie over zorgverwachtingen en zorgpatronen in Vlaanderen - 144 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Minister, collega's, de Studiedienst van de Vlaamse regering heeft in zijn studie 'Zorgverwachtingen en zorgpatronen in Vlaanderen naar herkomst' een aantal vaststellingen gedaan met betrekking tot verschillen gebaseerd op herkomst, maar ook op leeftijd, activiteitsgraad en het al dan niet hebben van kinderen en religie.

We stellen vast dat 18- tot 44-jarigen meer bereid zijn tot informele zorg dan 65-plussers, maar dat die bereidheid wel kleiner is bij mensen met kinderen. Zij onderschrijven minder dan mensen zonder kinderen de familiale verantwoordelijkheid. Dat spoort met een ander onderzoek, dat vaststelt dat de filiale verantwoordelijkheid in West-Europa afneemt met de leeftijd.

Voor alle duidelijkheid: de studie bevat nog heel wat bevindingen, maar ik beperk me tot deze vaststellingen.

Ook de zorgverwachtingen van ouderen werden in kaart gebracht. Zowel bij kortdurende als langdurige zorgsituaties verwachten zij in eerste instantie hulp van hun partner. Op de tweede plaats komt een ander familielid dan een kind bij kortstondige ziekte of een professionele hulpverlener in geval van langdurige ziekte. Kinderen komen pas als derde groep van ondersteuners in beeld. Bij geestelijke problemen zien we voornamelijk de beroepskrachten en de vrienden en kennissen als ondersteuners in beeld komen.

Minister, deze vaststellingen zijn niet onbelangrijk in het licht van uw beleidsoptie voor de vermaatschappelijking van de zorg voor ouderen, voor personen met een handicap en voor personen met geestelijke gezondheidsproblemen.

De elementen uit de studie maken duidelijk dat jongeren vanuit een soort idealisme zorgtaken willen opnemen ten aanzien van hun ouders, maar dat die bereidheid afneemt naarmate ze zorgtaken krijgen binnen het eigen gezin. Dat is geen onbelangrijke vaststelling omdat ze, gelet op de professionele activiteit en de zorgtaken binnen gezinnen, beseffen dat de draagkracht niet oneindig is.

Minister, welke beleidsconclusies trekt u uit deze studie met betrekking tot de zorgverwachtingen en zorgpatronen, los van de herkomst? Wat is naar uw inschatting de

impact van die vaststellingen op uw ambitie om mensen met zorgnoden eerst te laten terugvallen op het eigen netwerk?

Wijst de lagere bereidheid tot informele zorg van gezinnen met kinderen tot familiale zorgsolidariteit er niet op dat er een probleem is van draagkracht voor gezinnen die én professioneel actief zijn én kinderen opvoeden? Impliceert dat ook niet dat een belangrijke groep van potentiële informele zorgverleners onbeschikbaar wordt?

Wat is ten slotte uw reactie op de vaststelling dat ouderen kinderen pas als derde ondersteuningsgroep zien en specifiek in langdurige zorgsituaties na de professionele hulpverlener?

De voorzitter: Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen: Voorzitter, ik sluit mij graag aan bij de vraag om uitleg van mevrouw Van der Borght.

Minister, ik heb de hele studie gelezen. Het aspect dat vandaag aan bod komt, is inderdaad een heel klein onderdeel. De hoofdklemtoon van dit onderzoek gaat over totaal andere vaststellingen.

Ik heb de cijfers gezien over de hulpbereidheid van kinderen tegenover hun ouders. In alle eerlijkheid, minister, die cijfers verwonderen mij ergens niet. Ik vrees dat het nog zal toenemen in de toekomst. Het zal voor kinderen nog moeilijker worden om de zorg te dragen voor de ouders, zeker nu er meer en meer een pleidooi wordt gehouden om langer te werken en later pensioengerechtigd te worden. Dat zal ertoe leiden dat die problematiek in de praktijk nog zal toenemen. Natuurlijk is het heel mooi dat we kinderen de ambitie toekennen dat ze op de eerste plaats mee moeten instaan voor het opvangen van de zorgnoden van hun ouders. In realiteit zal dat absoluut niet het geval zijn. Het beleid zal daar proactief op moeten inspelen en ervoor zorgen dat er voldoende professionals zijn om in te staan voor de zorgnoden, gelet op het feit dat het door de huidige economische situatie nu eenmaal niet meer haalbaar is dat zij hiervoor verantwoordelijkheid dragen, hoe graag veel van die kinderen dat ook zouden willen.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Mevrouw Sonja Claes: De twee vorige sprekers waren niet mee op reis naar Zwitserland. Een van de professoren die een toelichting gaf op een van de twee eerste bezoeken, zei dat we anders moesten gaan denken over onze samenleving. Wat hij vertelde, is de moeite waard om over na te denken. Hij stelde dat we ons leven momenteel hebben ingedeeld in verticale blokken: een eerste blok waarin we studeren, een tweede waarin we werken, van 25 tot 65 jaar, en een derde blok waarin we gepensioneerd en oud zijn. Hij vindt dat we moeten gaan denken in horizontale blokken in plaats van in verticale blokken: ons hele leven studeren, ons hele leven werken en ons hele leven genieten en in een familieomgeving zijn. Heel zijn visie is daarop gestoeld. Ik denk dat die denkwijze op langere termijn interessant is, ook al biedt die geen concrete antwoorden op de voorliggende vragen.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, collega's, uit de studie blijkt dat de Vlaamse burgers belang hechten aan zorg in een vertrouwde omgeving. Veel Vlamingen vinden filiale verantwoordelijkheid – verantwoordelijkheid van kinderen voor ouders – belangrijk. Uit andere studies blijkt dat in Vlaanderen ook nog veel informele zorg verleend wordt. Dit sluit aan bij de doelstellingen van de vermaatschappelijking van de zorg. Dit is geenszins een of-verhaal. Er is geen sprake van een stringent patroon, waarbij eerst het netwerk volkomen moet worden uitgeput om vervolgens andere ondersteuningsbronnen aan te boren. De Diensten Ondersteuningsplan (DOP) illustreren hoe hieraan in de sector van personen met een handicap wordt gewerkt. Personen met een handicap moeten de kans krijgen om te

worden begeleid bij de planning van hun ondersteuning. Hiervoor zijn de Diensten Ondersteuningsplan opgericht.

Op basis van een vraagverduidelijking, verkenning van de huidige situatie en het overlopen van de mogelijkheden kan men concreet de ondersteuning van de persoon met een handicap vormgeven. Het resultaat van dergelijk DOP-traject moet dan ook een realistisch ondersteuningsplan opleveren. Dat plan kan, op het vlak van de concrete oplossing en de samenstelling van ondersteuningsbronnen – netwerk, reguliere diensten, handicapspecifieke diensten en dergelijke – sterk van individu tot individu verschillen. Net omdat ieders draagkracht verschilt, moet men steeds naar een individueel antwoord zoeken. In de DOP-studie en de evaluatiestudie over de Diensten Inclusieve Ondersteuning valt steeds een grote inzet van inwonende familie op. Toch merken wij ook dat de inzet van niet-inwonende familie en burens en dergelijke beperkt blijft. De uitdaging zit erin om het netwerk te verruimen.

Onder het mentorschap van Plan VZW werken de Diensten Ondersteuningsplan aan de creatie van steungroepen rond personen met een handicap. Een steungroep is een groep van mensen die zich rond de persoon met een handicap verzamelen om de realisatie van zijn ondersteuningsnoden op te volgen, om eventueel zelf ondersteuning te leveren, maar vooral om mee te zoeken naar individuele oplossingen. Na één jaar werking hebben de Diensten Ondersteuningsplan nog maar in beperkte mate steungroepen gecreëerd. De onderzoekers van de DOP-studie adviseren dat de mentororganisatie Plan VZW blijvende vorming aanbiedt. Voor personen met een handicap stelt de DOP-studie vast dat kinderen vaak een eerste ondersteuningsgroep zijn.

Dat toont aan dat wij aandacht moeten hebben voor de draagkracht van informele zorgverleners. Het zegt echter niets over de onbeschikbaarheid van een zorgverlener of de inkrimping van een groep zorgverleners. Bovendien tonen de resultaten aan dat voor het effectief opnemen van zorgtaken het al dan niet hebben van kinderen niet relevant is. Zowel diegenen die zelf kinderen hebben als diegenen zonder kinderen treden op als informele zorgverlener – bijvoorbeeld voor de eigen ouders – wanneer de noodzaak daartoe aanwezig is. Ook de afkomst doet er niet toe als men kijkt naar het feitelijk zorggedrag. In de marge toch dit: deeltijds werkenden komen vaker voor als zorgverlener dan voltijds werkenden, maar het is een misvatting dat enkel mensen die niet actief zijn op de arbeidsmarkt, het zorgpotentieel vormen. De studie heeft uitgewezen dat solidariteitsmechanismen zich vermenigvuldigen: wie actief is in één segment is dat ook nog eens in een ander segment, zoals de resultaten van vrijwilligerswerk aantonen.

Uit de studie van Vanderleyden en Callens uit 2012 blijkt dat de informele verzorger vaak een vrouw is, behorend tot de middengeneratie van 45- tot 64-jarigen, met pensioen of deeltijds werkend is, en actief in het vrijwilligerswerk is. Iets meer dan de helft van de informele verzorgers is voltijds of deeltijds actief op de arbeidsmarkt. De gegevens staan niet toe te zeggen of en in hoeverre vrouwen hun beroepsactiviteit hebben terugschroefd, bijvoorbeeld van een voltijdse job naar een of andere vorm van deeltijdse arbeid. Wij weten wel dat er geen verband is tussen actief zijn op de arbeidsmarkt en de door de informele verzorger zelf ingeschatte belasting. Actief zijn op de arbeidsmarkt lijkt dus geen reden te zijn om af te zien van de zorgtaak. De overgrote meerderheid van de informele verzorgers zou opnieuw zorg opnemen, mochten zij voor de keuze worden geplaatst.

De vraag hoe de informele zorg in de toekomst zal evolueren, is niet eenvoudig te beantwoorden. Want sociaal-demografische en sociaal-economische karakteristieken van de informele verzorger zoals geslacht, leeftijd, opleiding en arbeidssituatie – dat zijn de variabelen waarvan de toekomstige ontwikkeling kunnen worden becijferd – zijn slechts in beperkte mate – voor 6 procent – verantwoordelijk voor de variatie in het al dan niet verlenen van zorg.

Van wie verwacht men hulp en ondersteuning bij een kortstondige ziekte of beperking, bij een langdurige ziekte of beperking, bij depressie of bij eenzaamheid? Dat is de vraag die aan de volwassen bevolking in Vlaanderen werd gesteld – en niet alleen aan de ouderen, zoals misschien is gesuggereerd in de vraag van mevrouw Van der Borgh. In elk geval liggen de antwoorden in de lijn van het zorgmodel dat het beleid promoot. Ik verwijs dan naar mijn inleiding en naar het voorbeeld van de Diensten Ondersteuningsplan en de visie op de vermaatschappelijking van de zorg. Anders gesteld: in alle situaties wordt in eerste instantie hulp verwacht van de echtgenoot/echtgenote of partner. Het gaat dan dus over een gezinslid, dat is: iemand uit cirkel 2. Ook aan de hulp van kinderen en andere informele zorgverleners uit cirkel 3 wordt veel belang gehecht.

De verwachtingen veranderen wanneer het gaat om een chronische zorgbehoefte, die doorgaans complex is en een uitgebreid zorgnetwerk en intensieve zorg vereist. Dan komen professionelen op de voorgrond te staan, al of niet in combinatie met hulp van informele zorgverleners: dat laatste kan niet uit de studie worden afgeleid. Ook dit ligt in de lijn van ons zorgmodel: wanneer de zorg te zwaar wordt voor de mantelzorgers, onder meer voor de kinderen, wordt het professionele netwerk op het voorplan gezet, de cirkels 4 en 5 van het zorgmodel die bijvoorbeeld in het decreet op de persoonsvolgende financiering naar voren worden geschoven. Zorgbehoevenden willen hun kinderen niet te veel en te lang ‘tot last’ zijn. Onderzoek wijst verder op de complementariteit van professionele hulp en mantelzorg: formele hulp wordt ingeschakeld als het voor de mantelzorg te veel wordt.

De voorkeuren van de volwassen bevolking zoals die uit de studie naar voren komen, blijven gelden wanneer specifiek aan ouderen wordt gevraagd naar hun zorgvoorkeuren in specifieke situaties. Onder meer het leefsituatieonderzoek bij Vlaamse ouderen peilde naar zorgvoorkeuren, waarbij een uitgebreide waaier van keuzemogelijkheden werd voorgelegd. De voorkeur voor informele en/of formele hulpverlening is afhankelijk van zowel het type hulp als van de duur waarvoor hulp vermoedelijk nodig is of zou zijn. De voorkeur voor professionele hulp is het grootst wanneer men hulp nodig heeft bij de persoonsverzorging en bij langdurige zorg, terwijl de voorkeur voor mantelzorg groter is bij huishoudelijke activiteiten en bij zorg van beperkte duur. Wanneer wordt gekozen voor mantelzorg is dit in het overgrote deel van de gevallen een voorkeur voor verwanten, in het bijzonder voor de echtgenoot/echtgenote of partner. Op de tweede plaats wordt op de kinderen gerekend, vooral op een dochter. De voorkeur van ouderen voor hulp van kinderen neemt af wanneer de hulp langer zou duren of persoonsverzorgend van aard is.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Wij hebben natuurlijk geen probleem met de vermaatschappelijking van de zorg; in de praktijk zet die zich ook al door. In uw antwoord zei u wel dat het nooit de bedoeling is om eerst de eerste cirkel en pas nadien de tweede cirkel aan te spreken: het kan perfect dat er een overlapping gebeurt. Dat stelt mij ten dele gerust. Met mijn vraag wou ik echter ook wijzen op onze bezorgdheid: wij pleiten voor een keuzevrijheid van zowel de zorgbehoevende als de zorgverlener.

De reis naar Zwitserland heeft misschien wel een perfect, utopisch beeld opgeleverd, maar ik ben niet zeker dat een horizontale benadering in de praktijk goed kan worden gerealiseerd. Als ik me niet vergis, keek de minister toch wel even op toen u, mevrouw Claes, zei dat wij ons hele leven moeten genieten. *(Opmerkingen van minister Jo Vandeurzen)*

Wij mogen toch niet de druk onderschatten die op veel jonge gezinnen weegt. Dat is de essentie van wat ik wou zeggen. De studie ondersteunt toch ten dele de conclusie dat wij er niet te veel van mogen verwachten. Het kan niet de bedoeling zijn dat het beleid de mensen zal culpabiliseren wanneer zij wegens omstandigheden niet in staat zijn om zorgtaken op zich te nemen. Uit uw antwoord besluit ik dat u zich ten volle voor de vermaatschappelijking van de zorg blijft inzetten. Dat is normaal. Wij blijven evenwel ook met onze bekommernissen zitten.

Minister Jo Vandeurzen: Ik vind dit een heel interessant debat, met interessante vragen. Misschien ontbreekt de tijd om dat debat hier in vraag-en-antwoordvorm goed te voeren. Het is een beetje contradictorisch om enerzijds te stellen dat het overheidsbeslag op de inkomens naar beneden moet, en anderzijds te zeggen dat men op de gezinnen niet te veel druk mag leggen. Dat overheidsbeslag wordt gebruikt om professionele ondersteuning en hulp te kunnen aanbieden. Als wij niet een beetje het pad bewandelen waarover mevrouw Claes het had, zodat wij in alle levensfasen een en ander kunnen combineren, dan wordt het voor de professionele hulpverleners en voor de ziekteverzekering wel heel erg zwaar.

De vermaatschappelijking van de zorg en de idee dat de overheid probeert om mensen te waarderen, te ondersteunen en aan te moedigen, met de hulp van de Diensten Ondersteuningsplan, is een goede optie. Zo moet men proberen om het netwerk te verstevigen of gaten op te vullen, met vrijwilligers en gezinsleden. Complementair moet men reguliere, handicapspecifieke zorg aanbieden – niet in een of-ofverhaal. Het is een en-verhaal. Dat lijkt mij een goede visie op de vermaatschappelijking van de zorg, gezien de uitdagingen waarvoor wij komen te staan. Individuele situaties kunnen erg verschillen, en daar moet natuurlijk rekening mee worden gehouden.

Ik pleit wel voor dat model, niet zozeer uit budgettaire overwegingen, maar omdat de betrokkenheid van de familie, buurt en vrijwilligers voor mensen die langdurige zorg behoeven de kwaliteit van de zorgverlening erg ten goede komt. Op die manier blijven de zorgbehoevenden in een sociaal netwerk ingeschakeld. Het heeft geen zin dat de overheid een model aanbiedt waarbij alles wordt gefocust op professionele hulpverlening. Een dergelijk model aanbieden betekent eigenlijk dat de samenleving tegen zorgbehoevenden zegt dat zij er niet meer bij horen. Het betekent dat je zegt dat ze tot een andere categorie ‘personen met een beperking’ behoren, en daar wordt dan een batterij professionelen voor gemobiliseerd. Dat is geen goed model van kwaliteitsvolle zorg. Dat is de reden waarom ik denk dat de ontwikkeling van een goede visie op een vermaatschappelijkte zorg toch nog altijd het beste antwoord is.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Nu kunnen we het debat verder voeren. Minister, u zegt dat we allemaal pleiten voor een vermindering van het overheidsbeslag, en dat klopt. Wij pleiten daar ook voor. Maar wij denken dat veel omkadering die vandaag in heel wat voorzieningen en hulpverleningsvormen bestaat, misschien overbodig is. Wij vragen om dat eerst eens deftig op te kuisen, alle mogelijke overlegstructuren die veel tijd en energie vragen van de zorgverlener. Maar dat is een ander debat.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■